

Uwagi ogólne

1. Informacje o stanie i zmianach w ewidencji-
nym przeznaczeniu gruntów ujmowane są we-
dlug form władania i grup rejestrowych wprowa-
dzonych do ewidencji gruntów zarządzeniem Mini-
stra Rolnictwa i Ministra Gospodarki Komunalnej
z dnia 20 II 1969 r. w sprawie ewidencji gruntów
(MP Nr II, poz. 98), od 1997 r. — rozporządzeniem
Ministrów Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa
oraz Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia
17 XII 1996 r. w sprawie ewidencji gruntów
i budynków (Dz. U. Nr 158, poz. 813), w 2002 r.
— rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regional-
nego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie
ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 38,
poz. 454). Nowa ewidencja gruntów wprowadziła
różnice zakresowe w stosunku do lat poprzednich,
polegające głównie na włączeniu do użytków
rolnych: gruntów rolnych zabudowanych (dotych-
czas ujmowanych w pozycji grunty zabudowane
i zurbanizowane), gruntów pod stawami (ujmowa-
nych w pozycji wody śródlądowe stojące) oraz
rowów (które stanowiły odrębną pozycję).

Dane o **gruntach rolnych i leśnych wyłącz-
nych na cele nierolnicze i nieleśne** dotyczą
gruntów, za które pobrano należności i opłaty: dla
gruntów wyłączonych w latach 1985—1994 w try-
bie rozporządzenia Rady Ministrów (Dz. U. 1982
Nr 20, poz. 149) do ustawy z dnia 26 III 1982 r.
o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U.
Nr 11, poz. 79) z późniejszymi zmianami, a dla
gruntów wyłączonych w latach 1995—2001 w try-
bie ustawy z dnia 3 II 1995 r. o ochronie gruntów
rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78), która
chroni wszystkie grunty rolne zaliczone do klas
bonitacyjnych I—III oraz grunty rolne klas bonita-
cyjnych IV—VI wytworzone z gleb organicznych,
nie uwzględnia natomiast gruntów klas V—VI
wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego.
Zgodnie z art. 12 ust. 15 ustawy rada gminy może
podjąć uchwałę o objęciu ochroną na jej obszarze
również gruntów rolnych zaliczonych do klas
bonitacyjnych IV, IV^a, IV^b wytworzonych z gleb
pochodzenia mineralnego.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają
jakość użytków rolnych pod względem przydatno-
ści do produkcji rolniczej; klasa I oznacza najwyż-
szą wartość rolniczą, klasa VI — najniższą. Grunty
przeznaczone pod zalesienia oznaczono symbola-
mi: orne — RZ; pastwiska — PsZ.

Pod pojęciem **typu siedliskowego lasu** rozumie
się kategorię siedlisk równoważnych pod wzglę-
dem przyrodniczym dla produkcji leśnej, charak-
teryzujących się określonym kompleksem elemen-
tów glebowo-gatunkowych, składem gatunkowym
roślin dna lasu oraz doбором składu gatunkowego
drzewostanu.

2. Dane o **gruntach zdewastowanych i zde-
gradowanych wymagających rekultywacji i zagos-
podarowania** dotyczą gruntów, które utraciły cał-
kowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane)
oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała
w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych
lub wskutek zmian środowiskowych oraz działalności
przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej
(grunty zdegradowane).

General notes

1. Information regarding the status and changes in
registered land designation is classified according to
ownership and register groups of land included in the
register as a result of the decree of the Minister of the
Ministry Agriculture and the Minister of the Ministry
Municipal Economy, dated 20 II 1969, regarding the
registration of land (MP No. 11, item 98), since 1997,
by decree of the Minister of the Ministry Spatial
Planning and Construction and the Minister of the
Ministry of Agriculture and Foodstuff Economy from 17
XII 1996 in regard to the registration of land and
buildings (Journal of Laws, No 158, item 813), since
2002, by decree of the Minister of the Ministry of
Regional Development and Construction from 29 III
2001 in regard to the registration of land and buildings
(Journal of Laws, No. 38, item 454). In connection
with the introduction of a new land register, differen-
ces in regard to scope appeared in data for 2002 in
relation to previous years, primarily consisting in the
inclusion of developed agricultural land (which to date
was included in the item "developed and urbanised
land"), land under ponds (included in the item
"standing inland water") as well as ditches (which
accounted for a separate item), in agricultural land.

Data regarding **agricultural and forest land desig-
nated for non-agricultural and non-forest purposes**
concern land, for which payments and fees were
collected: for land excluded during 1985—1994,
based on the decree of the Council of Ministers
(Journal of Laws 1982, No. 20, item 149) in regard to
the Act on Agricultural and Forest Land Protection,
dated 26 III 1982 (Journal of Laws No. 11, item 79)
with later amendments, and for land excluded during
1995—2000, based on the Law on Agricultural and
Forest Land Protection, dated 3 II 1995 (Journal of
Laws No. 16, item 78), which protects all agricultural
land included in quality classes I—III, as well as
agricultural land included in quality classes IV—VI,
comprised of organic soils. It does not, however,
include land of V—VI quality classes, originating
from mineral-derived soils. In accordance with Art. 12,
item 15 of the Law, a gmina council may also resolve
to protect agricultural land of IV, IV^a, IV^b quality
classes, originating from mineral-derived soils and
located within the gmina.

Quality classes of agricultural land describe the
quality of land in terms of value to agricultural
production; class I corresponds to the highest
agricultural value and class VI to the lowest. Land
designated for afforestation is given the following
symbols: RZ — for arable land and PsZ — for
pastures.

The term **habitats type forest** is understood as
a category of habitats which are equivalent in natural
terms in regard to silvan production, and are charac-
terized by a defined complex of soil-species elements,
the flora constitution of the forest bed and the variety
of tree species.

2. Data regarding **devastated and degraded land
requiring reclamation and management** concern
land which has completely lost its utility value
(devastated land) and land, the utility value of which
has declined, due to a worsening in natural conditions
or environmental changes and industrial activity as
well as to inappropriate agricultural practices (de-
graded land).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

Dane o **zasobach ważniejszych kopalin** dotyczą złóż i zasobów bilansowych udokumentowanych geologicznie z uwzględnieniem ich zagospodarowania, eksploatacji oraz przyrostów uzyskanych w wyniku nowych badań geologicznych.

Zasoby bilansowe — jest to część zasobów geologicznych, spełniająca kryterium bilansowości, wymogi jakościowe i nadająca się, przy obecnym stanie techniki, do gospodarczego wykorzystania. Kryteria bilansowości, to zespół warunków (granicznych wielkości) ekonomicznych, górniczych i przyrodniczych, jakie muszą być spełnione, aby zasoby mogły być uznane za bilansowe, tj. zapewniające opłacalną eksploatację.

3. Dane dotyczące **opadów** ustalono na podstawie pomiarów dobowych sum opadów, natomiast **odpływy wód** — na podstawie codziennych stanów wody w rzekach i pomiarów hydrometrycznych.

4. Informacje o **poborze wody** dotyczą:

- 1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, łowiectwem, leśnictwem oraz rybołówstwem i rybactwem)” — jednostek organizacyjnych wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków;
- 2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz uzupełnianie stawów rybnych” — jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
- 3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” — do 1998 r. przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych, dla których organem założycielskim jest wojewoda oraz pozostałych w zarządzie samorządów terytorialnych; od 1999 r. wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itd.).

5. **Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych** to część zasobów, które z uwzględnieniem zasad ich ochrony i warunków technicznych mogą być pobierane z określonego poziomu wodonośnego bez naruszania równowagi hydrogeologicznej.

Klasyfikacja jakości wód podziemnych według kryteriów dopuszczalnych wskaźników zanieczyszczeń oparta jest na wynikach badań prowadzonych przez Państwowy Instytut Geologiczny w ramach monitoringu jakości zwykłych wód podziemnych w sieci krajowej. Monitorowaniem objęto wody głębokie i gruntowe.

Do **wód głębinowych** zalicza się te wody podziemne, które zalegają pod nieprzepuszczalnymi utworami geologicznymi i posiadają dobrą lub średnią izolację przed wpływami zanieczyszczeń.

Wody gruntowe zasilane są bezpośrednio opadami atmosferycznymi. Są one słabo izolowane przed wpływami czynników antropogenicznych.

Do oceny jakości pobieranych próbek wody podziemnej stosuje się kryterium dopuszczalnych

Reclamation of land consists in the restoration or assigning a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

Data regarding **main mineral resources** concern deposits and balance resources, which have been geologically documented, including their use, extraction, and increases obtained through new geological explorations.

Balance resources refer to those geological resources, that satisfy balance criteria, quality requirements, and that can be economically utilized at the present level of technology. Balance criteria, are a set of economic, mining and natural conditions (border values) that must be fulfilled in order for the resources to be acknowledged as balance resources, i.e., ensuring economic viability in extraction.

3. Data regarding **precipitation** were collected based on measurements of diurnal precipitation totals. **Water outflow** data were collected based on daily water levels in rivers as well as hydrometric measurements.

4. Information regarding **water withdrawal** concerns:

- 1) in the item "for production purposes (excluding agriculture, hunting, forestry and fishing)" — organizational entities making payments for the annual withdrawal of 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam³ or more of waste water annually;
- 2) in the item "irrigation in agriculture, forestry and fishing as well as filling fishponds" — agricultural, forest and fishing organizational entities, consuming water for irrigating agricultural or forest land of 20 ha or more in area, and for the purpose of exploiting fishponds of 10 ha or more in area;
- 3) in the item "exploitation water-line system" — until 1998 companies and plants supplying water established by the voivod and managed by local self-governments, since 1999 all entities responsible for the management of the water-line system (including housing co-operatives, water companies, waterworks and workplaces).

5. **Exploitable underground water resources** are those resources that, in observing principles of conservation and their technical condition, may be withdrawn from a given aquifer horizon without disturbing the hydrogeological balance.

Classification of underground water quality, according to permissible pollution level criteria, is based on State Geological Institute research conducted as part of a national program of monitoring ordinary underground water quality. Monitoring includes both deep and ground waters.

Deep waters include those underground waters located underneath impervious geological formations and which possess good or average insulation against pollution.

Ground waters are directly supplied by atmospheric precipitation. They are poorly insulated against the influence of anthropogenic factors.

In order to evaluate the quality of collected samples, the criterion of permissible underground water quality indicators in three individual purity

wskaźników jakości wód podziemnych w poszczególnych trzech klasach czystości, określonych w „Klasyfikacji jakości zwykłych wód podziemnych dla potrzeb monitoringu środowiska”, opracowanej przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Przy kwalifikowaniu wody do odpowiedniej klasy, jako dopuszczalne przyjmowano przekroczenie wartości granicznych trzech wskaźników (z wyjątkiem wartości granicznych wskaźników o charakterze toksycznym). W przypadku stwierdzenia w badanej wodzie wyższych stężeń danego wskaźnika od określonego dla III klasy jakości, wodę kwalifikowano do klasy trzeciej.

6. Informacje o **czystości rzek** podano na podstawie badań monitoringowych jakości wód płynących.

Podstawę oceny stanu zanieczyszczenia rzek stanowią:

- wyniki badań jakości wód wykonanych przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska,
- pomiary wielkości przepływów rzek towarzyszące badaniom jakości wód, wykonane przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej,
- metoda interpretacji wyników badań polegająca na założeniu, że w każdym przekroju pomiarowym istnieje odpowiednia zależność między stężeniem zanieczyszczeń i przepływem wody,
- dopuszczalne wielkości wskaźników śródlądowych wód powierzchniowych w poszczególnych klasach czystości, które zawarte zostały w rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 XI 1991 r. (Dz. U. Nr 116, poz. 503).

Ocenę stanu zanieczyszczenia wód wyraża się zaliczeniem odcinków rzek do poszczególnych klas czystości. O przynależności wód do danej klasy czystości decyduje wskaźnik o najdłuższym zasięgu przekroczenia wartości normatywnej. Klasa I określa wody o najwyższym stopniu czystości.

Klasyfikację czystości wód według **kryterium fizykochemicznego** oparto na badaniach 23 cech fizyczno-chemicznych wody.

Klasyfikację czystości wód według **kryterium bakteriologicznego** opracowano na podstawie wyników badań miana coli typu fekalnego.

7. Informacje o **stanie czystości jezior** podano na podstawie wyników badań monitoringowych. Klasy czystości wód jezior określono według systemu oceny jakości jezior (opracowanego w Instytucie Ochrony Środowiska), w którym dobór wskaźników i ich normatywy są dostosowane do specyfiki wód jezior, a o ogólnej ocenie wód jeziora decydują wszystkie uwzględnione wskaźniki: fizyczne, chemiczne i biologiczne; ponadto wskaźniki: sanitarny (miano coli), normatyw zdrowotny (niektóre metale i pestycydy) oraz terenowe obserwacje biologiczne (śnięcie ryb lub giniecie innych organizmów wodnych) posiadają rangę wskaźników weryfikujących klasę czystości określoną na podstawie pozostałych oznaczeń.

8. Informacje o **ocenie sanitarnej wodociągów i studni oraz jakości wody** pobieranej z tych urządzeń w 2001 r. opracowano w nowym ujęciu (nieporównywalnym z latami poprzednimi) zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 4 IX 2000 r. w sprawie warunków jakim powinna odpowiadać woda do picia i na potrzeby gospodarcze, woda w kąpieliskach oraz zasad sprawowania kontroli jakości wody przez organy Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. Nr 82, poz. 937); dane opracowano na podstawie wyników badań tereno-

classes is used, as defined by the "Classification of Ordinary Underground Water Quality for the Purpose of Environmental Monitoring", compiled by the Inspectorate for Environmental Protection. In including waters to a given class, exceeding the value limit of the three indicators (with the exception of the value limits for indicators with a toxic character) was assumed as permissible. In the event of finding a greater concentration of a given indicator in the tested water than that defined for class III water, the water was classified as class III water.

6. Information regarding the **purity of rivers** is given on the basis of monitoring surveys the quality of flowing waters.

The basis for evaluating river pollution is:

- results of the water quality survey conducted by the voivodship inspectorates for environmental protection,
- measurements regarding the flow rate of rivers, accompanying surveys of water quality, conducted by the Institute of Meteorology and Water Management,
- the method of interpreting survey results, consisting in the assumption that in each measuring cross-section a defined correlation exists between the concentration of pollutants and the rate of water flow,
- the permissible values of indicators for inland surface waters in individual purity classes, which were defined in the decree of the Minister of the Ministry of Environmental Protection, Natural Resources and Forestry, dated 5 XI 1991 (Journal of Laws No. 116, item 503).

The evaluation of water pollution is expressed by designating sections of rivers to individual purity classes. The purity class is established on the basis of the indicator exceeding its standard value to the greatest degree. Class I corresponds to waters with the greatest purity.

The classification of water according to the **physical-chemical criterion** is based on surveying 23 physical-chemical properties of water.

The classification of water according to the **bacteriological criterion** is based on the results of the coli test.

7. Information regarding the **purity of lakes** is given on the basis of monitoring surveys results. Purity classes for lake water are defined according to the system of evaluating lake quality (compiled by the Institute for Environmental Protection), in which the selection of indicators and their standards are adapted to the specific nature of lake water, and all of the considered indicators: physical, chemical and biological, determine the final evaluation of the lake water. Moreover, other indicators, such as the sanitary (coli test) and health standard (some metals and pesticides) indicators, as well as biological field observations (fish oxygen starvation or death of other water organisms) are also indicators verifying the purity class established on the basis of the other tests.

8. Information concerning the **sanitary evaluation of waterworks and wells as well as the quality of the water** drawn from these facilities in 2001 was compiled in new terms (not comparable with previous years), in accordance with the Decree of the Minister of Health, dated 4 IX 2000 regarding the parameters that drinking water, water for commercial needs and water for recreational purposes should meet as well as the principles for monitoring the quality of water by organs of the Sanitation Inspectorate (Journal of Laws No. 82, item 937); data is compiled on the basis of the

wo-laboratoryjnych wykonywanych przez stacje sanitarno-epidemiologiczne.

Wprowadzone zmiany w klasyfikacji wodociągów i studni polegają na pogrupowaniu wodociągów według ich wydajności dobowej (poprzednio wydzielano wodociągi: publiczne, zakładowe i lokalne) oraz podziale studni na publiczne i inne (obejmujące studnie zakładowe i przydomowe), z tym że nadzorowi podlegają tylko studnie, z których korzystają gospodarstwa agroturystyczne i sezonowe obiekty wypoczynkowe, znajdujące się w pobliżu potencjalnych źródeł zanieczyszczeń wody i na terenach objętych powodzią, na które wpływają skargi mieszkańców. Na podstawie wyników analiz fizyczno-chemicznych i badań bakteriologicznych wyróżnia się dwie kategorie urządzeń — dostarczające wodę dobrą (tj. odpowiadającą wymaganiom sanitarnym) i dostarczające wodę złą (tj. niespełniającą wymagań sanitarnych).

9. Dane dotyczące oceny jakości niektórych artykułów spożywczych opracowano na podstawie wyników badań laboratoryjnych w oparciu o analizy, m.in. mikrobiologiczne, chemiczne i organoleptyczne tych artykułów, prowadzone przez służby Inspekcji Sanitarnej w punktach sprzedaży i Weterynaryjnego Inspektoratu Sanitarnego w punktach uboju (w zakresie mięsa) na mocy ustawy o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia z dnia 25 XI 1970 r. (Dz. U. Nr 29, poz. 245) z późniejszymi zmianami oraz z dnia 11 V 2001 r. (Dz. U. Nr 63, poz. 634).

10. Dane o ściekach dotyczą ścieków odprowadzonych do wód powierzchniowych lub do ziemi (od 1998 r.) przez jednostki określone w ust. 4, pkt 1) i 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi (od 1998 r.), lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to ścieki o podwyższonej temperaturze powstałe w wyniku użycia wód do celów chłodniczych w procesach technologicznych.

Za wody chłodnicze niewymagające oczyszczania (umownie czyste) uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

- są odprowadzane do wód powierzchniowych oddzielnym systemem kanalizacji,
- ilości zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ilości zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- temperatura wód chłodniczych odprowadzonych do odbiornika nie przekracza 26°C, czyli górnej granicy temperatury dopuszczalnej dla II i III klasy czystości wód.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód powierzchniowych.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczy ulegających osadzeniu lub flotacji, przy użyciu krat, sit, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

results of field and laboratory tests conducted by sanitary-epidemiological stations.

The introduced changes in the classification of waterworks and wells consists in grouping waterworks according to their capacity (previously divided into: public, plant and local) as well as classifying wells into public and others (including plant wells and household wells), however only wells used by agrotourist farms and seasonal facilities, wells located near potential sources of water pollution and in flood prone areas as well as wells concerning which complaints have been filed by users are subject to monitoring. On the basis of results of physical-chemical analyses and bacteriological tests, two categories of facilities — supplying good water (i.e., meeting sanitary requirements) and supplying bad water (i.e., not meeting sanitary requirements) are distinguished.

9. Data concerning quality evaluation of some foodstuff articles were compiled on the basis of laboratory test results, based i.a., on microbiological, chemical and organoleptic studies of these articles, conducted by the Sanitary Inspectorate in sales outlets and the Veterinary Sanitary Inspectorate in slaughterhouses (in the case of meat) in accordance with the law regarding health standards of food and nutrition dated 25 XI 1970 (Journal of Laws No. 29, item 245) with later amendments and dated 11 V 2001 (Journal of Laws No. 63, item 634).

10. Data regarding waste water concern waste water discharged into surface waters or into the ground (since 1998) by entities described in item 4, points 1) and 3). Data regarding equipment with waste water treatment plants concerns the same entities.

Waste water requiring treatment is understood as water discharged by means of open channel or ditch systems directly into surface waters or into the ground (since 1998) or sewerage system of entities engaged in production (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.

Cooling water comprises waste water with an increased temperature created in the process of using water for cooling purposes during technological processes.

Cooling water not requiring treatment (assumed to be pure) is water which meets the following conditions:

- is discharged in surface waters by a separate sewerage system,
- the quantity of pollutants in cooling water after the production process is not greater than the amount of pollutants in water withdrawn for cooling purposes,
- the temperature of cooling water discharged into receiving waters does not exceed 26°C, i.e., the upper temperature limit for class II and III water purity.

Data regarding **treated waste water** concern waste water treated mechanically, chemically, biologically, and with increased biogen removal, discharged into surface waters.

Mechanical treatment of waste water is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e., solid bodies and fats subject to settlement or floatation, through the use of grates, filters, grit chambers, grease traps in conjunction with Imhoff tanks.

Chemical treatment of waste water consists in precipitating certain soluble compounds, or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon, etc.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiającą zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Dwustopniowe oczyszczanie mechaniczne i biologiczne lub mechaniczne i chemiczne odprowadzanych ścieków zakwalifikowano do wyższego stopnia oczyszczania (biologicznego lub chemicznego).

11. Informacje o całkowitej emisji głównych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, tj. o emisji ze wszystkich źródeł są danymi szacunkowymi wyliczonymi na podstawie zużycia paliw i wskaźników technologicznych.

Dane o **emisji głównych gazów cieplarnianych** uzyskane w 2000 r. z Krajowego Centrum Inwentaryzacji Emisji zostały oszacowane zgodnie z międzynarodową metodologią IPCC (Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu). Według tej metodologii źródła emisji gazów cieplarnianych zostały podzielone na 6 kategorii, tj.: energia łącznie, procesy przemysłowe, wykorzystanie rozpuszczalników, rolnictwo, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwo oraz odpady.

Informacje o źródłach i wielkości **emisji przemysłowych zanieczyszczeń powietrza** oraz o stanie **wyposażenia i efektach eksploatacji urządzeń do redukcji tych zanieczyszczeń** dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 I 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40) z późniejszymi zmianami.

Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana corocznie, co w zasadzie zapewnia porównywalność, może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą: pyłów ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałowych ogniowalych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Dane o emisji pyłów i gazów obejmują emisję zorganizowaną oraz niezorganizowaną (wykazaną przez większość jednostek sprawozdawczych) w zasadzie określoną tylko z procesów technologicznych.

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

Biological treatment of waste water occurs through mineralization processes caused by micro-organisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of waste water, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from sewage.

Increased biogen removal from sewage occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

Two step treatment, mechanical and biological or mechanical and chemical, of discharging waste water was classified as a higher degree of the treatment process (biological or chemical).

11. Information regarding total emission of main atmospheric pollutants, i.e., concerning emission from all sources, is estimated on the basis of fuel consumption and technological indicators.

Data regarding **emission of the main greenhouse gases** received in 2000 from National Emission Centre were estimated in accordance with the international methodology of IPCC (Intergovernmental Panel Climate Change). According to this methodology, the sources of emission of greenhouse gases were divided into 6 categories (i.e., total energy, industrial processes, utilization of solvents, agriculture, changes in land use and forestry as well as waste).

Information regarding the sources and amounts of **industrial atmospheric pollutant emissions** as well as the **equipment reducing such pollutants and the effects of its utilization** concerns organizational entities established by the Minister of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13 I 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40) with later amendments.

The established group of surveyed entities maintained annually which, in principle, assures comparability may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high step scale of pollutant emission.

Data regarding **particulate emission** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.

Data regarding **gas emission** concern: sulphur dioxide, carbon monoxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide).

Data regarding particulate and gas emission include organized and disorganized emission (emitted by most of the surveyed entities) estimated solely on the basis of technological processes.

The emission volumes of different pollutant types from various sources were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance, based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.

12. Informacje o **całkowitej zawartości ozonu w atmosferze** są wynikiem systematycznych obserwacji ozonu atmosferycznego, za pomocą spektrofotometru Dobsona. Jednostką całkowitej zawartości ozonu w atmosferze jest dobson (D), zwany również miliatmocentymetrem (m atm-cm). Całkowita zawartość ozonu w atmosferze wynosi 1 D, jeśli grubość warstwy ozonu zawartego w pionowym słupie powietrza o podstawie 1 cm^2 i sprowadzonego do warunków normalnych (ciśnienie 760 mm Hg i temperatura 0°C) wynosi 0,001 cm.

13. Prezentowane w tabl. 22 dane dotyczące stężenia cezu-137 w artykułach spożywczych, będącego skutkiem promieniowania jonizującego pochodzenia sztucznego.

Promieniowanie jonizujące jest pochodzenia: naturalnego, to promieniowanie kosmiczne i promieniowanie radionuklidów naturalnych obecnych w środowisku; **sztucznego**, to promieniowanie spowodowane stosowaniem źródeł promieniotwórczych, urządzeń techniki radiacyjnej oraz wybuchami jądrowymi i awariami obiektów jądrowych.

Nuklid — atom określony liczbą masową i atomową.

Radionuklid — nuklid o własnościach promieniotwórczych.

Stężenie radionuklidu — aktywność radionuklidu w jednostce objętości.

Aktywność radionuklidu (radioaktywność) — liczba samoistnych przemian jądrowych zachodzących w jednostce czasu, w określonej masie danego nuklidu promieniotwórczego. Jednostką aktywności jest bekerel (Bq). 1 Bq oznacza jedną przemianę w ciągu sekundy.

14. Przez **odpady** rozumie się wszystkie przedmioty oraz substancje stałe, a także niebędące ściekami substancje ciekłe powstałe w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej lub bytowania człowieka i nieprzydatne w miejscu lub czasie, w którym powstały; za odpady uważa się również osady ściekowe.

Informacje o **odpadach** opracowane zostały na podstawie klasyfikacji odpadów (wprowadzonej w życie 1 I 1998 r.), obejmującej ponad 700 rodzajów odpadów i zgodnej z Europejskim Katalogiem Odpadów.

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Wykorzystanie odpadów polega na ich użyciu w celach:

- przemysłowych, w tym energetycznych, a także budowlanych, jako surowców wtórnych w całości lub w części, bezpośrednio lub przez przetwarzanie,
- nieprzemysłowych, a w szczególności do kształtowania powierzchni gruntów lub ich dostosowywania do określonych potrzeb, a także do nawożenia lub ulepszenia gleby.

Unieszkodliwianie odpadów polega na poddaniu ich procesom przekształcania biologicznego, fizycznego lub chemicznego w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożeń dla życia lub zdrowia ludzi oraz dla środowiska. Unieszkodliwianiem odpadów jest także składowanie odpadów.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady usunięte na składowiska (wysypiska, hałdy, stawy osadowe) własne zakładów lub obce.

Dane o **odpadach nagromadzonych** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

12. Information regarding the **total atmospheric ozone content** is the result of systematic observations of atmospheric ozone using the Dobson spectrophotometer. The dobson (D), also called the miliatmocentimetre (m atm-cm) is the unit of total atmospheric ozone content. The total atmospheric ozone content equals 1 D when the thickness of the ozone layer contained in an upright pillar of air with a 1 cm^2 base and reduced to normal conditions (pressure at 760 mm Hg, and temperature at 0°C) equals 0,001 cm.

13. Presented in table 22 data concern caesium-137 concentrations in food products resulting from man-made ionising radiation.

Ionising radiation of: natural origin consists of cosmic radiation and natural radionuclides present in the environment; **man-made** caused by using of radioactive sources, radiation technique installations, nuclear weapons tests and nuclear accidents.

Nuclide — species of atom characterized by its mass number and atomic number.

Radionuclide — nuclide that emits ionising radiation.

Radionuclide concentration — radionuclide activity in the unit of volume.

Radionuclide activity (radioactivity) — refers to the number of spontaneous nuclear changes occurring within a time unit in a given mass of a given radioactive nuclide. The unit of radioactivity is the becquerel (Bq). 1 Bq equals one change per second.

14. **Waste** is understood as all articles and solid substances as well as liquid substances (excluding waste water) generated as a result of conducting economic activity or the presence of man and unusable in the place and at the time it was generated; sewage sludge is also considered waste.

Information regarding **waste** was compiled on the basis of a classification of waste (introduced 1 I 1998), including more than 700 types of waste, in accordance with the European Waste Catalogue.

Information regarding the **quantity and types of waste** concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated at least 1 mln t waste (excluding municipal waste).

The utilization of waste consists in using it for:

- industrial purposes, including the generation of power and construction, as a secondary raw material in whole or in part, directly or through processing,
- non-industrial purposes, and in particular for landscaping or its adaptation for specific needs as well as for fertilization or soil improvement.

Treatment waste consists in submitting it to biological, physical or chemical transformation processes until it no longer poses a threat either to human life and health or the environment. Storing waste is also a method of rendering waste harmless.

Stored waste is understood as waste transferred to storage areas (land fills, waste dumps, sludge tanks) of the plant generating it or to other areas.

Data regarding **accumulated waste** concern the quantity of waste deposited on the grounds of the plants generating it as a result depositing it during the reporting and previous years.

15. Ochrona przyrody i krajobrazu polega na tworzeniu parków narodowych i rezerwatów przyrody, uznaniu za pomniki przyrody poszczególnych tworów przyrody i ich skupień, wprowadzeniu ochrony gatunkowej roślin i zwierząt zagrożonych w swym bycie lub rzadko występujących, tworzeniu parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i innych form ochrony, jak: stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne.

Parki narodowe są najwyższą formą ochrony przyrody tworzoną w celu zachowania w niezmiennym stanie najbardziej cennych fragmentów przyrody. Park narodowy obejmuje obszar chroniony, wyróżniający się szczególnymi wartościami naukowymi, przyrodniczymi, społecznymi, kulturowymi i wychowawczymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega całość przyrody oraz swoiste cechy krajobrazu. Wszelkie działania na terenie parku narodowego podporządkowane są ochronie przyrody.

Rezerwat przyrody jest obszarem, na którym zachowane są w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, określone gatunki roślin i zwierząt, elementy przyrody nieożywionej mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych lub krajobrazowych.

Parki krajobrazowe są przestrzennie wydzielonymi obszarami o ściśle określonych granicach, poddany mi ochronie ze względu na nieprzeciętne właściwości naturalne środowiska przyrodniczego oraz wysokie walory estetyczne i turystyczne krajobrazu. Na terenie parku obowiązuje zakaz lokalizacji inwestycji, które powodują degradację środowiska.

Obszar chronionego krajobrazu jest przestrzennie wydzieloną jednostką o ściśle określonych granicach, poddaną ochronie ze względu na mało zniekształcone środowisko przyrodnicze, zachowujące zdolności równowagi biologicznej. Na obszarach chronionego krajobrazu zabronione jest fizyczne i chemiczne zanieczyszczanie środowiska.

Stanowiska dokumentacyjne są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do udostępnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych oraz fragmenty eksploatowanych i nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe wyznacza się w celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego, dla zachowania jego wartości estetycznych.

Użytki ekologiczne są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzeczka, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce itp.

Las ochronny są to obszary leśne, których głównym zadaniem jest zachowanie na danym terenie i w jego otoczeniu niezmiennych stosunków glebowych, klimatycznych, wodnych, a także estetyczno-krajobrazowych. Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 VIII 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej (Dz. U. Nr 67, poz. 334) zostały

15. Nature and landscape protection consists in creating national parks and nature reserves, acknowledging individual natural objects or their clusters as natural monuments, introducing protection for endangered or rare species of flora and fauna, creating scenic parks, protected landscape areas and other forms of protection such as: documentation sites, natural and scenic complexes and ecological areas.

National parks are the highest form of environmental protection, created for the purpose of maintaining the most valuable natural areas. National park comprises protected areas with particularly outstanding scientific, natural, social, cultural and educational characteristics not smaller than 1000 hectares where the environmental as a whole, including landscape characteristics, is protected. Any activity within a national park is subordinated to protection of the environment.

A **nature reserve** is an area in which defined species of flora and fauna and elements of inanimate nature, having a significant scientific, natural, cultural or scenic value, are maintained in their natural or insignificantly altered ecosystems.

Scenic parks are areas with strictly defined boundaries, subject to protection due to the outstanding properties of their natural environment as well as the high aesthetic and tourist value of the landscape. Investment activities which result in a degradation of the natural environment are prohibited in these parks.

Area of protected landscape are areas with strictly defined boundaries, subject to protection due to the relatively unchanged natural environment and capable of maintaining a biological balance. Physical and chemical pollution of the natural environment is prohibited in these areas.

Documentation sites are sites where geological formations, fossil accumulations or mineral objects occur as well as exploited and discarded opencast and underground workings which are not visible on the surface or can be rendered accessible and are important for scientific and educational reasons.

Natural and scenic complexes are created for the purpose of protecting extremely valuable fragments of the natural and cultural environment and preserving their aesthetic values.

Ecological areas comprise the remains of ecosystems which are worthy of protection and having a significance in maintaining unique gene pools and environment types, such as: natural water basins, field and forest ponds, tree and bush clusters, swamps, peat-bogs, dunes, areas of unused flora, old river-beds, rock outcrops, scarps, gravel-banks, etc.

Protective forests are forest areas, the main purpose of which is maintaining the soil, climatic, water as well as aesthetic and landscape values in a given area and its surroundings. Additional categories of protective forests, i.e., seed, valuable in terms of the natural environment, with fixed research and experimental areas, in cities and surrounding cities, around health resorts and sanatoria, with particular significance for national defence and comprising a wildlife refuge, were established in the decree of the Minister of the Ministry of Environmental Protection, Natural Resources and Forestry, dated 25 VIII 1992, regard-

wprowadzone dodatkowe kategorie ochronności lasów: nasienne, cenne pod względem przyrodniczym, na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych, w miastach i wokół miast, wokół uzdrowisk i sanatoriów, o szczególnym znaczeniu dla obronności kraju, stanowiące ostoję zwierzyny.

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody lub ich skupiska chronione ze względu na szczególne wartości naukowe, kulturowe, historyczno-pamiętkowe oraz swoiste cechy krajobrazu.

16. Strefy uszkodzenia lasów — na skutek szkodliwego oddziaływania gazów i pyłów emitowanych do atmosfery — ustalają nadleśnictwa Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, zgodnie z obowiązującą instrukcją urządzania lasu, w oparciu o rejestrowane zmiany powstałe w drzewostanach, głównie aparacie asymilacyjnym drzew, ich przyroście i żywotności.

Stopnie (klasy) uszkodzenia drzew w lasach ustalono na podstawie wyników uzyskanych z monitoringu biologicznego. Określono je na podstawie szacunku defoliacji (ubytku) i odbarwienia aparatu asymilacyjnego drzew. Kryteria te są zgodne z metodologią przyjętą w międzynarodowym programie ONZ — UNEP i EKG — dotyczącym monitoringu wpływu zanieczyszczeń powietrza na lasy.

17. Dane o nakładach i efektach rzeczowych inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną Dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ Dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych Dotyczących Ochrony Środowiska (SERRIE) wdrożonego przez Unię Europejską.

18. Fundusze ekologiczne są to fundusze tworzone z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian, tj. kwot pieniężnych pobieranych za emisję zanieczyszczeń powietrza, składowanie odpadów, usuwanie drzew lub krzewów oraz za pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód lub ziemi, opłat za wyłączenie gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz z kar za nieprzestrzeganie przepisów ochrony wymierzanych za wprowadzanie do środowiska zanieczyszczeń przekraczających dopuszczalne normy, a także innych kwot ustalonych przez terenowe organy administracji rządowej oraz samorządowej. Środki funduszy przeznaczone są na finansowanie w całości lub w części działalności związanej z ochroną środowiska i gospodarką wodną.

ding detailed procedures of acknowledging forests as protective and managing their resources (Journal of Laws No. 67, item 334).

Nature monuments are individual natural objects, or their clusters, protected due to their scientific, cultural, historic and commemorative values as well as due to their unique landscape characteristics.

16. Damaged forest zones, being the result of the detrimental effects of gases and particulates released into the atmosphere are established by the State Forests Inspectorates in accordance with the existing instructions regarding forest management, on the basis of registered changes in forest stands, and mainly in the needles and leaves, their growth and life-span.

The degree (classes) of tree damage in forests was established on the basis of results obtained from biological monitoring and defined on the basis of estimated defoliation (loss) and discolouration of the needles and leaves. These criteria are in accordance with the methodology of the international UN programmes, UNEP and ECE, concerning the monitoring of the influence of air pollutants on forests.

17. Data regarding outlays and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the decree of the Council of Ministers, dated 2 III 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as with European System for the collection of Economic Information on the Environment (SERRIE), implemented by the European Union.

18. Ecological funds are funds created from income originating from fees for the industrial use of the natural environment and for introducing changes to it, i.e.: payments collected for releasing air pollutants, storing waste, the removal of trees and bushes as well as for the abstraction and use of water and releasing sewage into water or the ground, payments for designating agricultural land for non-agricultural purposes, fines for not complying with environmental protection regulations issued for exceeding the permissible norms of released pollutants as well as other payments established by regional divisions of the state and local self-government administration. These funds are used to finance, in part or in full, activity connected with environmental protection and water management.

TABL. 1 (12). **STAN EWIDENCYJNY I ZMIANY W KIERUNKACH WYKORZYSTANIA POWIERZCHNI KRAJU**

Stan w dniu 1 I

REGISTER STATUS AND CHANGES IN LAND USE

As of 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990		2002 ^d					SPECIFICATION
	stan ewidencyjny register status				przyrost (+) lub ubytek (—) w tys. ha w stosunku do roku ^b increase (+) or decrease (—) in thous. ha in relation to ^b			
	w tys. ha in thous. ha	na 1 miesz- kańca ^c w ha per capita ^c in ha	w tys. ha in thous. ha	na 1 miesz- kańca ^c w ha per capita ^c in ha	1990	1995	2001	
Powierzchnia ogólna^d w tym:	31268	0,82	31269	0,81	+0,2^e	—	—	Total area^d of which:
Użytki rolne	18805	0,50	19183	0,50	—329	—214	—29	Agricultural land
Lasy i zadrzewienia	8876	0,23	9167	0,24	+291	+230	+45	Forests and wooded land
Wody	825	0,02	642	0,02	+9	+5	+0,6	Waters
Użytki kopalne	41	0,00	37	0,00	—4	—6	—1	Minerals
Tereny: komunikacyjne	987	0,03	942	0,02	—45	—56	—12	Land: transport
osiedlowe	944	0,02	548	0,01	+118	+68	+1	residential
Nieużytki	504	0,01	497	0,01	—7	—9	—3	Wasteland

^a Według nowej ewidencji gruntów; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 9. ^b W warunkach porównywalnych. ^c Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio lat 1989 i 2001. ^d Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi) oraz część morskich wód wewnętrznych; patrz dział „Geografia”, uwaga do tabl. 2 na str. 2. ^e W wyniku zmian linii brzegowej spowodowanych głównie budowlami portowymi w rejonie Zatoki Gdańskiej i nanoszeniem materiału dennego przy ujściu Wisły.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

^a According to new register of land; see general notes, item 1 on page 9. ^b In comparable conditions. ^c Population as of 31 XII, respectively 1989 and 2001. ^d Land area (including inland waters) as well as a part of internal waters; see the chapter "Geography", note to table 2 on page 2. ^e The result of changes in the shore-line connected primarily with the construction of port facilities in the Gdańsk Bay region and the accumulation of bed material at the mouth of the Wisła.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2 (13). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE^a**

AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES
AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1995	2000	2001	SPECIFICATION
	w ha in ha				
OGÓŁEM	4988	2287	2894	3452	GRAND TOTAL
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne	4294	1419	1501	1875	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
I—III	1196	876	1053	1135	I—III
IV ^b	1617	431	393	631	IV ^b
V i VI oraz VI RZ i PsZ	1481	112	55	109	V and VI as well as VI RZ and PsZ

^a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych ^b Użytki rolne pochodzenia mineralnego i organicznego.

^a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land. ^b Agricultural land of mineral and organic origin.

TABL. 2 (13). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE^a (dok.)**
*AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES
AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a (cont.)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1995	2000	2001	SPECIFICATION
	w ha in ha				
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW (dok.) BY TYPE OF LAND (cont.)					
Stawy rybne i inne	81	466	675	1052	Fish ponds and others
Grunty leśne	613	402	718	525	Forest land
w tym typy siedliskowe lasów ^c :					of which forest habitats ^c :
Las: świeży, wilgotny, łęgowy i górski oraz ols jesionowy i górski	33	19	98	32	Forest: fresh, humid, riparian and mountain as well as ash-tree
Las mieszany: świeży, wilgotny i bagienny, wyżowy, górski i ols	57	70	154	48	Mixed forest: fresh, humid and marshy, highland, mountain and wet leafy
Bór mieszany: świeży, wilgotny, bagienny, wyżowy i górski	212	118	175	144	Mixed coniferous forest: fresh, humid and marshy, highland and mountain
Bór: świeży, wilgotny i górski	104	173	271	263	Coniferous forest: fresh, humid and moun- tain
suchy i bagienny	47	22	20	38	dry and marshy

WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION					
wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe	1750	925	1121	1370	Residential areas
Na tereny przemysłowe	446	250	375	633	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne	363	108	615	339	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne	1420	429	304	412	Minerals
Na inne cele	1009	575	479	698	Other purposes

^a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych. ^c W 1990 r. dane dotyczyły lasów w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.
Źródło: w zakresie wyłączonych w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych: gruntów rolnych — dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, gruntów leśnych — dane Ministerstwa Środowiska.
^a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land. ^c In 1990 data concerned forests managed by the State Forestry Organizational Entity "State Forests".
^{Source}: in regard to designated land according to the legal regulations on the protection of agricultural and forest land: agricultural land — data of the Ministry of Agriculture and Rural Development, forest land — data of the Ministry of Environment.

TABL. 3 (14). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE**
DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

GRUNTY	1990	1995	2000	2001	LAND
	w ha in ha				
Zdevastowane i zdegradowane (stan w dniu 31 XII)	93679	72245	71473	68483	Devastated and degraded (as of 31 XII)
Zrekultywowane (w ciągu roku)	2665	2698	2235	2033	Reclaimed (during the year)
Zagospodarowane (w ciągu roku)	2264	1864	1222	1362	Managed (during the year)

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4 (15). **ZASOBY WAŻNIEJSZYCH KOPALIN W 2001 R.**

Stan w dniu 31 XII

MAJOR MINERAL RESOURCES IN 2001

As of 31 XII

KOPALINY	Liczba złóż Number of deposits		Zasoby złóż udokumentowanych geologicznie w mln t Geologically documented deposit resources in mln t			MINERALS
	ogółem total	w tym zago- spoda- rowane of which exploited	ogółem total	w tym zago- spoda- rowane of which exploited	przyrost (+) lub ubytek (–) w stosunku do 2000 r. increase (+) or decrease (–) in relation to 2000	
Surowce energetyczne						Fuels
Ropa naftowa	85	72	13	12	–0,8	Crude petroleum
Gaz ziemny	244	180	139 ^a	118 ^a	–4,1 ^a	Natural gas
Metan pokładów węgla	44	18	91 ^a	12 ^a	–0,1 ^a	Coal bed methane
Węgiel kamienny	132	45	45890	16045	+538,4	Hard coal
Węgiel brunatny	77	9	13924	2077	–60,1	Lignite
Surowce metaliczne						Metallic raw materials
Rudy cynku i ołowiu	21	3	180	41	–3,3	Zinc and lead ores
Rudy miedzi	14	5	2447	1529	–38,3	Copper ores
Surowce chemiczne						Chemical raw materials
Siarka rodzima	17	4	502	43	–2,6	Native sulfur
Sól kamienna	20	4	80365	8423	–18,5	Rock-salt
Surowce skalne						Mineral resources
Wapienie i margle dla przemy- słu cementowego i wapien- niczego	178	37	17385	6197	–64,6	Limestone and marls for the cement and lime industry
Kamienie drogowe i budo- wlane	523	211	8076	3897	–43,3	Road and building stones
Piasek kwarcowy do produkcji cegły i betonów	158	52	727	153	+2,2	Quartz sand for the production of bricks and concrete
Piasek podsadzkowy	33	10	4704	1207	–9,6	Filling sand
Piasek formierski	77	11	353	119	–1,9	Moulding sand
Piasek szklarski	30	7	607	140	+1,5	Glass-sand
Gliny ogniotrwałe	18	5	57	8	+0,0	Fire-resistant clay
Gliny ceramiczne	28	7	142	11	–0,5	Ceramic clay
Dolomity	11	4	354	165	–2,6	Dolomites
Kruszywo naturalne	4455	1598	14436	3185	–184,7	Gravel aggregate
Surowce ilaste ceramiki budo- wlanej	1208	412	3997	654	–1,6	Argillaceous raw materials for construction ceramics

a W km³.

Źródło: dane Państwowego Instytutu Geologicznego.

a In km³.

Source: data of the State Geological Institute.

TABL. 5 (16). **ZASOBY WODNE I POBÓR WODY**
WATER RESOURCES AND WITHDRAWAL

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1995	2000	2001	SPECIFICATION
Opady^a w: mm	578,4	655,7	630,9	743,4	Precipitation^a in: mm
km³	203,1	205,0	197,3	232,4	km³
Odptywy^b w km³	43,3	61,6	71,0	70,1	Outflow^b in km³
na 1 km ^{2c} w dam ³	138,6	197,0	227,1	224,2	per km ^{2c} in dam ³
na 1 mieszkańca w dam ³	1,1	1,6	1,8	1,6	per capita in dam ³
W tym z obszaru kraju w km ³	37,9	54,4	61,9	61,2	Of which from the area of the country in km ³
na 1 km ² w dam ³	121,3	173,9	198,0	195,7	per 1 km ² in dam ³
na 1 mieszkańca w dam ³	1,0	1,4	1,6	1,6	per capita in dam ³
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm³ . . .	14247,7	12065,5	11048,5	10683,5	Water withdrawal for needs of the national economy and population in hm³
ze źródeł:					from sources:
wód powierzchniowych	11927,7	10078,0	9150,6	8899,1	surface waters
wód podziemnych	2029,4	1720,7	1747,3	1660,1	underground waters
wód z odwadniania zakładów górniczych (użytych do produkcji)	290,6	266,9	150,6	124,4	drainage water from mines (used for production)
na cele:					for purposes of:
Produkcyjne (poza rolnictwem, łowiectwem, leśnictwem oraz rybołówstwem i rybactwem) — z ujęć własnych	9549,4	8431,6	7637,9	7432,8	Production (excluding agriculture, hunting and forestry and fishing) — from own intakes
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz uzupełniania stawów rybnych	1693,7	1176,8	1060,6	1033,3	Irrigation in agriculture and forestry as well as filling fish ponds
Eksploatacji sieci wodociągowej ^d . . .	3004,6	2457,1	2350,1	2217,5	Exploitation water-line system ^d

^a Łącznie z obszarami zlewni poza granicami kraju; dane obliczono metodą regionów: w 1990 r. z 2600 punktów obserwacyjnych, od 1995 r. z 1376. ^b Łącznie z dopływami z zagranicy. ^c Powierzchni ogólnej kraju. ^d Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci.

Źródło: w zakresie opadów i odpływów — dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

^a Including catchment basins outside the borders of the country; data were compiled using the regional method: in 1990 from 2600 observation points, since 1995 from 1376 observation points. ^b Including foreign tributaries. ^c Total area of the country. ^d Water withdrawal by intakes before entering the water system.

Source: in regard to precipitation and outflow — data of the Institute of Meteorology and Water Management.

TABL. 6 (17). **ZASOBY EKSPLOATACYJNE WÓD PODZIEMNYCH**
Stan w dniu 31 XII
EXPLOITABLE UNDERGROUND WATER RESOURCES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1995	2000	2001	SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				
OGÓŁEM	14039,6	15393,2	16050,2	16167,2	TOTAL
z utworów geologicznych:					from geological formations of the:
Czwartorzędowych	9125,7	9993,6	10570,4	10652,2	Quaternary period
Trzeciorzędowych	1544,4	1643,1	1626,6	1630,7	Tertiary period
Kredowych	1825,1	2105,8	2179,1	2189,4	Cretaceous period
Starszych	1544,4	1650,7	1674,1	1694,9	Older

Źródło: dane Państwowego Instytutu Geologicznego.
Source: data of the State Geological Institute.

TABL. 7 (18). **WYNIKI BADANIA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH**
UNDERGROUND WATER QUALITY SURVEY RESULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Stanowiska badawcze (z poborem prób) <i>Research centres (samplings)</i>	Wody — w % badanych prób — o klasie jakości ^a <i>Waters — in % of tested samples — by quality class^a</i>			SPECIFICATION
		Ia i Ib (najwyższej i wysokiej) (highest and high)	II (średniej) (moderate)	III (niskiej) (low)	
OGÓŁEM 1995	696	54,9	13,6	31,5	TOTAL from geological formations of the: Quaternary period Tertiary period Cretaceous period Older
2000	652	60,9	15,3	23,8	
2001	650	62,1	14,5	23,4	
z utworów geologicznych:					
Czwartorzędowych	409	60,6	13,7	25,7	
Trzeciorzędowych	97	65,0	17,5	17,5	
Kredowych	72	72,2	12,5	15,3	
Starszych	72	56,9	16,7	26,4	

^a Według kryterium dopuszczalnych wskaźników zanieczyszczeń dla zwykłych wód podziemnych; wody o klasach Ia i Ib odpowiadają wymaganiom stawianym dla wód pitnych.

Źródło: dane Inspekcji Ochrony Środowiska.

^a According to permissible level criteria for ordinary underground waters; waters classified among Ia and Ib purity classes correspond to drinking waters.

Source: data of the Inspectorate for Environmental Protection.

TABL. 8 (19). **STAN CZYSTOŚCI RZEK KONTROLOWANYCH^a**
PURITY OF CONTROLLED RIVERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Długość w km Length in km		Kryterium fizykochemiczne Physical-chemical criterion				Kryterium bakteriologiczne Bacteriological criterion			
	w Polsce ^b in Poland ^b	w tym odcinków kontrolowanych of which of controlled sections	wody o klasie czystości waters with quality class			wody nadmiernie zanieczyszczone waters excessively polluted	wody o klasie czystości waters with quality class			wody nadmiernie zanieczyszczone waters excessively polluted
			I	II	III		I	II	III	
w % długości kontrolowanego odcinka in % of length of controlled section										
OGÓŁEM 1990	10429	8621	6,0	27,9	30,3	35,8	—	3,0	16,8	80,2
TOTAL 1995	6733	6188	2,9	20,3	33,8	43,0	0,0	3,1	11,8	85,1
2000	6733	6175	6,3	34,2	42,3	17,2	—	4,3	34,6	61,1
2001	6733	6175	8,6	32,2	39,5	19,7	—	4,4	43,2	52,4
Wisła ^c	1047	979	2,6	40,0	25,2	32,2	—	2,7	24,8	72,5
Sola	89	68	73,7	26,3	—	—	—	—	76,5	23,5
Dunajec ^d	247	156	46,7	53,3	—	—	—	—	71,4	28,6
Wisłoka	164	164	34,6	62,9	2,5	—	—	34,6	23,7	41,7
San	443	316	8,4	41,0	29,1	21,5	—	4,3	35,7	60,0
Kamienna	138	128	—	79,2	20,8	—	—	27,2	50,8	22,0
Wieprz	303	303	—	24,3	32,8	42,9	—	3,0	36,0	61,0
Pilica	319	285	25,0	55,8	19,2	—	—	—	100,0	—
Narew	448	416	—	48,5	51,5	—	—	18,4	79,4	2,2
Bug	587	570	—	0,8	87,3	11,9	—	—	50,5	49,5
Odra	742	742	—	14,8	57,8	27,4	—	—	58,5	41,5
Mała Panew	132	124	18,7	35,3	43,8	2,2	—	—	66,3	33,7
Nysa Kłodzka	182	165	21,6	78,4	—	—	—	3,3	49,9	46,8
Bystrzyca	95	89	—	27,9	27,0	45,1	—	—	21,5	78,5
Barycz	133	123	—	—	59,0	41,0	—	—	55,5	44,5
Bóbr	270	254	—	78,4	20,6	1,0	—	—	37,2	62,8
Nysa Łużycka	198	198	31,8	8,5	21,8	37,9	—	—	3,5	96,5
Warta	808	778	13,5	8,6	59,2	18,7	—	0,3	10,3	89,4
Noteć	388	317	—	41,7	22,0	36,3	—	14,3	51,8	33,9

^a Rzeki uszeregowano w porządku hydrograficznym. ^b Łącznie z odcinkami granicznymi; długość odcinków granicznych patrz dział „Geografia”, tabl. 6 na str. 4. ^c Łącznie z Małą Wisłą. ^d Łącznie z Czarnym Dunajcem.

Źródło: dane Inspekcji Ochrony Środowiska.

^a Rivers listed according to hydrographic order. ^b Including border sections; for lengths of sections see the chapter "Geography", table 6, on page 4. ^c Including Mała Wisła. ^d Including Czarny Dunajec.

Source: data of the Inspectorate for Environmental Protection.

TABL. 9 (20). **STAN CZYSTOŚCI WIĘKSZYCH JEZIOR KONTROLOWANYCH W 2001 R.**
PURITY OF LARGER LAKES CONTROLLED IN 2001

JEZIORA ^a (nazwa i lokalizacja) LAKES ^a (name and location)	Powierzchnia zwierciadła wody w ha Surface area in ha	Objętość jeziora w hm³ Volume in hm³	Głębokość maksymalna w m Maximum depth in m	Klasa czystości wód Water quality class
Dadaj (woj. warmińsko-mazurskie)	976,8	120,8	39,8	III
Jagodne (woj. warmińsko-mazurskie)	942,7	82,7	37,4	poza klasą outside class
Wdzydze Południowe (woj. pomorskie)	918,8	180,1	68,0	II
Kopań (woj. zachodniopomorskie)	789,7	14,8	3,9	III
Galadus (woj. podlaskie)	728,6	92,5	54,8	II
Wulpińskie (woj. warmińsko-mazurskie)	706,7	77,0	54,6	II
Szczytno (woj. pomorskie)	645,2	51,8	21,4	II
Myśliborskie (woj. zachodniopomorskie)	617,7	51,9	22,3	III
Kośno (woj. warmińsko-mazurskie)	551,9	75,8	44,5	II
Niedźmieł (Skorzęcińskie; woj. wielkopolskie)	550,9	30,1	21,5	III
Gil Wielki (woj. warmińsko-mazurskie)	538,6	38,7	20,0	II
Wdzydze Północne (woj. pomorskie)	536,8	40,7	18,8	II
Kępno (woj. pomorskie)	377,3	22,5	17,4	II
Dominickie (woj. wielkopolskie)	343,9	22,2	17,1	II
Długie (k. Swobnicy; woj. zachodniopomorskie)	343,4	14,5	6,8	II
Tałowisko (woj. warmińsko-mazurskie)	326,9	45,8	39,5	III
Ostrowskie (na pd. od Strzelna; woj. kujawsko-pomorskie)	314,5	31,2	35,1	II
Łabędź (woj. warmińsko-mazurskie)	308,4	11,4	10,5	III
Rakutowskie (woj. kujawsko-pomorskie)	300,5	3,2	2,8	II
Pomorze (woj. podlaskie)	295,4	25,3	23,5	III
Rogowskie (woj. kujawsko-pomorskie)	285,3	12,4	14,3	poza klasą outside class
Pelcz (Polcko Wielkie; woj. zachodniopomorskie)	279,5	34,2	31,0	II
Czos (woj. warmińsko-mazurskie)	279,1	31,0	42,6	II
Lubiatowo (woj. zachodniopomorskie)	265,1	1,9	2,4	III
Barlineckie (Barlińskie; woj. zachodniopomorskie)	259,1	18,6	18,0	II
Zdrużno (woj. warmińsko-mazurskie)	250,2	13,5	25,9	II
Ziolo (woj. kujawsko-pomorskie)	248,7	14,7	17,9	poza klasą outside class
Radodziej (woj. kujawsko-pomorskie)	246,4	12,3	9,5	II

^a Uszeregowane malejąco według powierzchni zwierciadła wody.
Źródło: dane Inspekcji Ochrony Środowiska.
^a Listed according to declining surface area.
Source: data of the Inspectorate for Environmental Protection.

TABL. 10 (21). **JAKOŚĆ WODY DOSTARCZANEJ LUDNOŚCI DO SPOŻYCIA^a W 2001 R.**QUALITY OF WATER SUPPLIED TO THE POPULATION FOR CONSUMPTION^a IN 2001

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urządzenia Facilities					Ludność ^b
	w evidencji (stan w dniu 31 XII registered (as of 31 XII))	w tym skontrolowane of which controlled				zaopatrywana w wodę
		razem total	w % razem — dostarczające wodę in % total — supplying water			odpowiadającą wymaga-
			odpo- wiada- jącą wymaga- niom sanitarnym meeting sanitary require- ments	nieodpowiadającą wyma- ganiom sanitarnym not meeting sanitary requirements		niom sanitarnym
				razem total	w tym pod względem bakteriologicznym ^c of which in bacteriolo- gical term ^c	

MIASTA
URBAN AREAS

Wodociągi o wydajności w m ³ /d: Waterworks with a capacity of m ³ /24 h:						
poniżej 10 below	1765	1584	74,6	25,4	4,3	83,4
10— 1000	2022	1971	80,0	20,0	1,7	80,2
1001— 10000	575	574	85,0	15,0	0,9	88,1
10001—100000	84	84	91,7	8,3	1,2	96,4
powyżej 100000 over	9	9	88,9	11,1	—	95,4
Studnie: publiczne Wells: public	2213	1523	23,6	76,4	24,9	65,7
inne others	.	252	57,1	42,9	24,2	59,4

WIEŚ
RURAL AREAS

Wodociągi o wydajności w m ³ /d: Waterworks with a capacity of m ³ /24 h:						
poniżej 10 below	9961	8357	73,4	26,6	6,4	74,1
10— 1000	10099	9957	75,6	24,4	2,4	82,3
1001— 10000	459	458	90,0	10,0	1,7	88,9
10001—100000	3	3	100,0	—	—	100,0
Studnie: publiczne Wells: public	562	419	29,4	70,6	23,6	40,9
inne others	.	1219	42,8	57,2	39,4	60,1

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 11. ^b Na podstawie szacunków. ^c Udział obliczono z liczby skontrolowanych urządzeń razem.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia.

^a See general notes, item 8 on page 11. ^b Estimated data. ^c Share is calculated from the total number of controlled facilities.

Source: data of the Ministry of Health.

TABL. 11 (22). **OCENA SANITARNA NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH^a**
SANITARY EVALUATION OF SOME FOODSTUFF ARTICLES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1995	2000	2001	SPECIFICATION
	próby zdyskwalifikowane w % ogółu zbadanych prób				
	disqualified samples in % of tested samples				
Mleko spożywcze (bez mleka w proszku)	20,8	24,0	14,6	13,8	Consumer milk (excluding powdered milk)
Masło	17,5	25,3	23,2	19,7	Butter
Mięso i przetwory (bez konserw)	11,6	.	7,8	6,4	Meat and their products (excluding tinned products)
Tłuszcze: roślinne	5,1	3,3	3,2	3,2	Fats: plant
zwierzęce	11,3	11,8	10,7	12,0	animal
Pieczywo	8,4	7,1	8,7	8,5	Bread
Owoce, warzywa, grzyby i przetwory (bez konserw)	6,3	8,4	11,0	9,3	Fruit, vegetables, mushrooms and their products (excluding tinned products)
Napoje bezalkoholowe	26,4	18,4	13,1	10,7	Non-alcoholic beverages

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 12.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, w zakresie mięsa i przetworów — Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

^a See general notes, item 9 on page 12.

Source: data of the Ministry of Health, in the case of meat and their products — of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 12 (23). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZONE DO WÓD POWIERZCHNIOWYCH**
INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTE WATER DISCHARGED INTO SURFACE WATERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1995	2000	2001	SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³		
OGÓŁEM	11368,4	9980,9	9160,7	8948,2	TOTAL
odprowadzone bezpośrednio z zakładów ^a	9054,5	8128,5	7666,7	7522,9	discharged directly by plants ^a
w tym wody chłodnicze (umownie czyste)	7253,7	6961,3	6659,2	6545,8	of which cooling water (assumed pure)
odprowadzone siecią kanalizacyjną	2313,9	1852,4	1494,0	1425,3	discharged by sewerage system
W tym ścieki wymagające oczyszczania	4114,7	3019,6	2501,5	2402,4	Of which waste water requiring treatment
oczyszczane	2772,1	2319,4	2200,2	2160,5	treated
w tym odprowadzone siecią kanalizacyjną	1391,0	1257,6	1243,4	1227,4	of which discharged by sewerage system
mechanicznie	1458,5	917,3	732,7	712,6	mechanically
chemicznie	217,8	188,0	131,2	132,0	chemically
biologicznie	1095,8	1133,0	875,9	803,1	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^b		81,1	460,4	512,7	with increased biogene removal (disposal) ^b
nieoczyszczane	1342,6	700,2	301,3	241,9	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów ^a	419,7	105,4	50,8	44,0	discharged directly by plants ^a
odprowadzone siecią kanalizacyjną	922,9	594,8	250,5	197,9	discharged by sewerage system

^a W latach 2000 i 2001 ścieki odprowadzone do wód powierzchniowych lub do ziemi. ^b W latach 1990 i 1995 dane dotyczyły ścieków komunalnych.

^a In 2000 and 2001 waste water discharged into surface waters or into the ground. ^b In 1990 and 1995 data concern municipal waste water.

TABL. 13 (24). JEDNOSTKI^a ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES^a DISCHARGING WASTE WATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTE WATER TREATMENT PLANTS POSSESSED

As of 31 XII

JEDNOSTKI	1990	1995	2000	2001	ENTITIES
OGÓŁEM	4718	3493	2697	2547	TOTAL
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód powierzchniowych ^b	2870	1868	1499	1413	Discharging waste water directly into surface waters ^b
wyposażone w oczyszczalnię ścieków	2453	1589	1238	1185	possessing waste water treatment plants
o wystarczającej przepustowości	2242	1415	1115	1077	with sufficient capacity
o niewystarczającej przepustowości	211	174	123	108	with insufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków	417	279	261	228	not possessing waste water treatment plants
Odprowadzające ścieki do kanalizacji lub do ziemi ^c (bez oczyszczalni ścieków)	1848	1625	1198	1134	Discharging waste water into sewerage system or into the ground ^c (not possessing waste water treatment plants)
w tym wyposażone w podczyszczalnię ścieków		579	528	486	of which possessing waste water pre-treatment plants

^a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych. ^b, ^c W latach 2000 i 2001: ^b — do wód powierzchniowych lub do ziemi, ^c — tylko do kanalizacji.

^a Excluding enterprises and water-sewerage treatment plants. ^b, ^c In 2000 and 2001: ^b — into surface water or into the ground, ^c — only to sewerage system.

TABL. 14 (25). ŚCIEKI KOMUNALNE ODPROWADZONE SIECIĄ KANALIZACYJNĄ

MUNICIPAL WASTE WATER DISCHARGED BY SEWERAGE SYSTEM

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1995	2000	2001	SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				
OGÓŁEM	2313,9	1852,4	1494,0	1425,3	TOTAL
Oczyszczane	1391,0	1257,6	1243,4	1227,4	Treated
mechanicznie	545,4	259,3	84,8	74,0	mechanically
chemicznie	—	38,7	2,3	2,2	chemically
biologicznie	845,6	878,5	705,8	649,8	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów		81,1	450,5	501,4	with increased biogene removal (disposal)
Nieoczyszczane	922,9	594,8	250,5	197,9	Untreated

TABL. 15 (26). OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W 2001 R.

Stan w dniu 31 XII

WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN 2001

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniem biogenów With increased biogene removal (disposal)	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych						Industrial waste water treatment plants
Liczba	1546	546	135	826	39	Number
Przepustowość w dam ³ /d	7716	4569	1427	1518	202	Capacity in dam ³ /24h
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^a						Municipal waste water treatment plants^a
Liczba	2558	133	15	1922	488	Number
Przepustowość w dam ³ /d	9244	798	4	4495	3947	Capacity in dam ³ /24h
Ludność ^b korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem	54,7	3,2	0,1	28,8	22,6	Population ^b using waste water treatment plants in % of total population

^a Pracujące na sieci kanalizacyjnej; patrz dział „Infrastruktura komunalna. Mieszkania”, tabl 1 i 3 na str. 218 i 219. ^b Na podstawie szacunków.

^a On sewerage system; see chapter "Municipal infrastructure. Dwellings", tabl. 1 and 3 on page 218 and 219. ^b Estimated data.

TABL. 16 (27). CAŁKOWITA EMISJA GŁÓWNYCH ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA^a
TOTAL EMISSION OF MAIN AIR POLLUTANTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1995	1999	2000	SPECIFICATION
	w tys. t in thous. t				
Dwutlenek siarki	3210	2376	1719	1511	Sulphur dioxide
Dwutlenek azotu	1280	1120	951	838	Nitrogen dioxide
Dwutlenek węgla	381482	348926	329739	314812	Carbon dioxide
Tlenek węgla	4547	4364	3463	Carbon monoxide
Niemetanowe lotne związki organi- czne	1121	1076	1038	904	Volatile non-methane organic com- pounds
źródła antropogeniczne . . .	831	769	731	599	anthropogenic sources
przyroda	290	307	307	306	nature
Amoniak	550	380	341	322	Ammonia
Pyły ^b	1950	1308	815	464 ^c	Particulates ^b

^a Dane szacunkowe. ^b W latach 1990, 1995 i 1999 — emisja ze źródeł stacjonarnych, w 2000 r. — ze źródeł stacjonarnych (403 tys. t) i mobilnych (61 tys. t). ^c Dane nieporównywalne z danymi za lata poprzednie z powodu zmiany metodologii szacowania emisji pyłów.
Źródło: dane Krajowego Centrum Inwentaryzacji Emisji; w zakresie dwutlenku węgla dla lat 1990—1999 — „III Raport rządowy dla Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu”, Warszawa 2001, zatwierdzone przez Ministerstwo Środowiska.

^a Estimated data. ^b In 1990, 1995 and 1999 — emission from stationary sources, in 2000 — from stationary sources (403 thous. t) and from mobile sources (61 thous. t). ^c Data are not comparable with data for previous years due to a change in the methodology of estimating particulate emission.
Source: data of National Emission Centre; in regard carbon dioxide for 1990—1999 — the „III Government Report for the United Nations Party Framework Convention conference in regard to climatic changes”, Warsaw 2001.

TABL. 17 (28). CAŁKOWITA EMISJA DWUTLENKU SIARKI, DWUTLENKU AZOTU I PYŁÓW^a
WEDŁUG ŹRÓDEŁ ZANIECZYSZCZEN
TOTAL EMISSION OF SULPHUR DIOXIDE, NITROGEN DIOXIDE AND PARTICULATES^a
BY SOURCES OF POLLUTION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dwutlenek siarki Sulphur dioxide			Dwutlenek azotu Nitrogen dioxide			Pyły Particulates			SPECIFICATION
	1990	1995	2000	1990	1995	2000	1990	1995	2000	
	w tys. t in thous. t									
OGÓŁEM	3210	2376	1511	1280	1120	838	1950	1308	464 ^b	TOTAL
Źródła stacjonarne:										Stationary sources:
energetyka zawodo- wa	1570	1223	805	370	377	237	570	193	64	power plants generating
energetyka przemys- łowa	500	384	265	130	111	81	860	625	19	industrial power plants
technologie przemys- łowe	270	200	91	200	103	109			72	industrial technolo- gies
inne źródła ^c	760	527	309	100	115	97	520	490	248	other sources ^c
Źródła mobilne	110	42	41	480	414	314	—	—	61	Mobile sources

^a Dane szacunkowe. ^b Patrz notka c do tabl. 16. ^c Kociołownie lokalne, paleniska domowe, rolnictwo i inne.
Źródło: dane Krajowego Centrum Inwentaryzacji Emisji zatwierdzone przez Ministerstwo Środowiska.
^a Estimated data. ^b See footnote c to table 16. ^c Local boiler plants, household furnaces, agriculture and others.
Source: data of the National Emission Centre; approved by the Ministry of Environment.

TABL. 18 (29). CAŁKOWITA EMISJA GŁÓWNYCH GAZÓW CIEPLARNIANYCH^aTOTAL EMISSION OF MAIN GREENHOUSE GASES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1999	2000	1990	1999	2000	SPECIFICATION
				wyrażona w ekwiwalencie dwutlenku węgla expressed in equivalent carbon dioxide			
				w tys. t in thous. t			
Dwutlenek węgla	381482	329739	314812	x	x	x	Carbon dioxide
Metan	2801	2250	2183	58821	47250	45843	Methane
Podtlenek azotu	63	75 ^b	77 ^b	19530	23250 ^b	23870 ^b	Nitrous oxide
Chlorowcowęglowodory:							Hydrocarbon halides:
wodorofluorowęglowodory (HFC _s)		0,377	0,603	.	555,35	889,70	hydrofluorohydrocarbons (HFC _s)
perfluorowęglowodory (PFC _s)		0,003	0,107	.	776,60	720,00	perfluorohydrocarbons (PFC _s)
sześćsiotlenek siarki		0,001	0,001	.	16,73	17,10	sulphur hexafluoride

^a Dane szacunkowe opracowane zgodnie z metodologią IPCC (Międzypaństwowy Zespół ds. Zmian Klimatu). ^b W tym emisja z odchodów zwierzęcych: w 1999 r. — 20 tys. t (6200 tys. t wyrażona w ekwiwalencie dwutlenku węgla), w 2000 r. — 19 tys. t (5890 tys. t).

Źródło: dla lat 1990—1999 — „III Raport rządowy dla konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu”, Warszawa 2001; dla 2000 r. — dane Krajowego Centrum Inwentaryzacji Emisji zatwierdzone przez Ministerstwo Środowiska.

^a Estimated data compiled in accordance with IPCC (Intergovernmental Panel Climate Change) methodology. ^b Of which emission from animal waste: in 1999 — 20 thous. t (6200 thous. t in equivalent carbon dioxide), in 2000 — 19 thous. t (5890 thous. t).

Source: for 1990—1999 — the “III Government Report for the United Nations Party Framework Convention Conference regarding Climatic Changes”, Warsaw 2001; for 2000 — data of National Emission Centre approved by the Ministry of Environment.

TABL. 19 (30). EMISJA I REDUKCJA PRZEMYSŁOWYCH ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA

EMISSION AND REDUCTION OF INDUSTRIAL AIR POLLUTANTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1995	2000	2001	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza ^d (stan w dniu 31 XII)	1622	1665	1725	1696	Plants generating substantial air pollution ^d (as of 31 XII)
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					of which possessing systems to reduce the emission of:
pyłowych	1401	1419	1353	1321	particulates
gazowych	161	215	235	227	gases
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:					Emission of pollutants in thous. t:
pyłowych	1163	432	181	162	particulates
w tym:					of which:
pyły ze spalania paliw	933 ^b	363	148	135	particulates from the combustion of fuels
pyły cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych	55 ^c	17	7	5	cement and lime particulates as well as fire-resistant materials
gazowych (bez dwutlenku węgla)	4115	2785	2083	1995	gases (excluding carbon dioxide)
w tym: dwutlenek siarki	2210	1643	1040	999	of which: sulphur dioxide
tlenek węgla	1106	468	345	322	carbon monoxide
tlenki azotu	640	557	371	361	nitrogen oxides
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					Pollutants retained in pollutant reduction systems:
w tysiącach ton:					in thousand tonnes:
pyłowe	22976	18971	17970	17231	particulates
gazowe (bez dwutlenku węgla)	766	1048	1620	1630	gases (excluding carbon dioxide)
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					in % of pollutants produced:
pyłowych	95,2	97,8	99,0	99,1	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla)	15,7	27,3	43,7	45,0	gases (excluding carbon dioxide)
Zmniejszenie (–) zanieczyszczeń ^d w tys. t:					Decrease (–) in pollutants ^d in thous. t:
pyłowych	–354	–94	–21	–16	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla)	–945	–135	–122	–120	gases (excluding carbon dioxide)
w tym dwutlenek siarki	–564	–84	–125	–46	of which sulphur dioxide

^a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy. ^{b, c} Dane dotyczyły: ^b — popiołu lotnego, ^c — pyłów z produkcji cementu. ^d W warunkach porównywalnych w stosunku do roku poprzedniego, tj. dla tych samych zakładów i rodzajów zanieczyszczeń obliczonych według tych samych metod.

^a Emitting particulates, gases or particulates and gases. ^{b, c} Data concerned: ^b — flue dust, ^c — particulates from the production of cement. ^d In comparable conditions in relation to the previous year, i.e., for the same plants and pollutant types, and calculated according to the same methods.

TABL. 20 (31). **WYPOSAŻENIE ZAKŁADÓW W PODSTAWOWE URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEN POWIETRZA**
Stan w dniu 31 XII
BASIC AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS
As of 31 XII

URZĄDZENIA	1990	1995	2000	2001				EQUIPMENT
				ogółem total	urządzenia o skuteczności equipment efficiency			
					niskiej low	średniej moderate	wysokiej high	
Cyklony	6978	6440	5541	5091	790	1589	2712	Cyclones
Multicyklony	1040	1151	996	946	143	423	380	Multicyclones
Filtry tkaninowe . . .	3359	3474	3703	3770	567	1226	1977	Fabric filters
Elektrofiltry	752	770	674	665	13	110	542	Electrofilters
Urządzenia mokre	2698	2596	1847	1809	650	621	538	Wet air cleaners

TABL. 21 (32). **ŚREDNIE MIESIĘCZNE CAŁKOWITEJ ZAWARTOŚCI OZONU W ATMOSFERZE^a**
MONTHLY AVERAGE TOTAL OZONE CONTENT IN THE ATMOSPHERE^a

LATA <i>YEARS</i>	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	w dobsonach <i>in dobsons</i>											

OGÓŁEM <i>TOTAL</i>												
1990	314	328	350	383	367	354	333	313	320	277	296	306
1995	322	339	378	363	347	331	326	307	295	270	281	292
1997	311	355	357	364	354	353	342	320	291	299	271	266
1998	327	329	390	389	378	349	352	332	315	300	291	299
1999	328	407	392	370	375	342	331	323	289	293	272	299
2000	317	346	353	350	344	332	337	307	294	268	261	308
2001	326	357	379	383	360	360	339	316	316	277	287	327

ZWIĘKSZENIE (+) LUB ZMNIEJSZENIE (–) W STOSUNKU DO ŚREDNICH WIELOLETNIICH
INCREASE (+) OR DECREASE (–) IN RELATION TO LONG-TERM AVERAGES

1990 do 1963—1989 . . .	–36	–53	–41	–12	–8	–7	–10	–11	+19	–13	+5	–15
1995 do 1963—1994 . . .	–24	–38	–8	–29	–28	–28	–15	–15	–7	–19	–9	–25
1997 do 1963—1996 . . .	–32	–21	–28	–26	–19	–5	+1	–3	–10	+10	–18	–49
1998 do 1963—1997 . . .	–15	–45	+6	—	+5	–9	+11	+10	+14	+11	+3	–14
1999 do 1963—1998 . . .	–13	+34	+8	–19	+3	–16	–10	—	–13	+4	–17	–14
2000 do 1963—1999 . . .	–24	–28	–31	–39	–28	–26	–4	–16	–7	–21	–27	–5
2001 do 1963—2000 . . .	–14	–17	–4	–5	–12	+3	–2	–6	+15	–12	—	+14

^a Pomiarы wykonane w Centralnym Obserwatorium Geofizycznym Polskiej Akademii Nauk w Belsku k. Grójca.
Źródło: dane Instytutu Geofizyki Polskiej Akademii Nauk uzyskane w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska.
a Measurements were made by the Central Geophysical Observatory of Polish Academy of Sciences in Belsk, near Grójec.
Source: data of the Geophysical Institute of Polish Academy of Sciences, obtained from the State Environmental Monitoring system.

TABL. 22 (33). ŚREDNIE ROCZNE STĘŻENIE CEZU-137 W NIEKTÓRYCH ARTYKUŁACH SPOŻYWCZYCH
AVERAGE ANNUAL CESIUM-137 CONCENTRATION IN SOME FOOD PRODUCTS

LATA YEARS	Mięso Meat	Drób Poultry	Ryby Fish	Jaja Eggs	Zboża Cereals	Ziemniaki Potatoes	Warzywa Vegetables	Owoce Fruits
	w Bq/kg in Bq/kg							
1985	0,8	0,3	0,3	—	0,6	0,2	0,7	0,4
1986	16,4	3,1	6,3	2,4	7,4	1,2	5,0	8,2
1987	12,3	1,7	3,8	0,7	0,9	0,8	1,0	3,6
1988	3,6	0,6	2,7	0,7	0,9	0,7	0,7	0,8
1989	3,8	1,1	2,4	0,7	0,7	0,8	0,8	0,6
1990	4,4	1,3	2,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
1991	4,0	1,2	2,8	0,5	0,6	0,9	0,9	0,7
1992	2,5	1,0	1,6	0,7	0,2	0,5	0,5	0,5
1993	2,1	0,8	1,5	0,6	0,2	0,4	0,5	0,5
1994	2,6	0,7	2,2	0,6	0,4	0,6	0,5	0,5
1995	2,0	0,8	2,7	0,6	0,3	0,6	0,5	0,5
1996	2,5	0,9	2,4	0,7	0,2	0,6	0,5	0,5
1997	1,9	0,8	1,7	0,7	0,2	0,6	0,5	0,5
1998	2,3	0,7	1,0	0,7	0,2	0,6	0,6	0,5
1999	2,3	0,9	1,4	0,6	0,1	0,6	0,6	0,5
2000	2,6	0,8	1,8	0,7	0,1	0,6	0,6	0,5
2001	1,9	0,9	1,3	0,7	0,2	0,7	0,7	0,5

Źródło: dane Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej.

Source: data of the Central Laboratory for Radiological Protection.

TABL. 23 (34). ODPADY^a WEDŁUG RODZAJÓW
WASTE^a BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year					Odpady nagromadzone ^b (stan w końcu roku) Accumulated ^b waste (end of year)	SPECIFICATION
	ogółem grand total	wykorzystane utilized	unieszkodliwione treated		gromadzone przejściowo accumulated temporarily		
			razem total	w tym składowane ^c of which stored ^c			
w tys. t in thous. t							
OGÓŁEM 1999	126254,7	92030,3	30500,3	27740,1	3724,1	2009758,6	TOTAL
2000	125484,1	96468,5	25117,7	22346,7	3897,9	2011034,5	
2001	123810,0	96771,0 ^d	23857,1	20506,7	3181,9	1977946,6	
w tym:							of which:
Odpady przerobcze ze wzbogacania węgla . .	35031,5	31547,2	3482,3	3170,4	2,0	657229,4	Processing waste from dressing coal
Odpady z flotacyjnego wzbogacania rud metali nieżelaznych	29919,1	22670,6	6696,4	6696,4	552,1	558337,5	Waste from floatation dressing of non-ferrous metal ores
Mieszanki popiołowo-żużlowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych	8570,6	3984,3	4281,8	4281,4	304,5	246588,9	Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste
Popioły lotne z węgla kamiennego	5231,8	4877,3	206,8	203,7	147,7	45323,5	Coal fly ash
Żużle z procesów wytopiania (wielkopiecowe, stalownicze)	2939,7	2750,7	16,8	16,8	172,2	28226,6	Waste from the processing of slag
Stale odpady z wapniowych metod odsiarczania spalin	2407,5	2328,6	33,3	33,3	45,6	903,0	Calcium based reaction wastes from flue gas desulphurisation in solid form
Skruszone skały	2373,7	2345,6	28,1	28,1	—	33517,4	Crushed rocks
Żużle (z elektrowni i innych zakładów energetycznego spalania paliw)	2269,8	2004,4	24,0	17,0	241,4	18143,7	Slag from power station and other combustion plants
Odpady z flotacji węgla	2099,1	1753,1	346,0	346,0	—	32351,0	Waste from floatation of coal
Fosfogipsy	1745,8	7,8	1738,0	1738,0	—	63974,1	Phosphogypsum

^a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 14 na str. 14 i dział „Infrastruktura komunalna. Mieszkania”, tabl. 8 na str. 223. ^b Na terenach własnych zakładów. ^c Na terenach własnych zakładów i terenach obcych. ^d W tym 48444,5 tys. t stanowiły odpady wykorzystane w celach nieprzemysłowych.

^a Excluding municipal waste; see general notes, item 14 on page 14 and chapter "Municipal infrastructure. Dwellings", table 8 on page 223. ^b On own plant grounds. ^c On own plant grounds and other land. ^d Of which 48444,5 thous. t comprised wastes used for non-industrial purposes.

TABL. 24 (35). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA**
Stan w dniu 31 XII
LEGALLY PROTECTED AREAS POSSESSING UNIQUE ENVIRONMENTAL VALUE
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1995	2000	2001			SPECIFICATION
	w tys. ha in thous. ha				w % powierzchni ogólnej kraju in % of total area of the country	na 1 mieszkańca w m ² per capita in m ²	
OGÓŁEM^d	6073,1	8146,1	10163,8	10336,0	33,1	2675	TOTAL^a
Parki narodowe	165,9	270,1	306,5	314,5	1,0	81	National parks
Rezerваты przyrody ^b	117,0	121,3	148,7	147,7	0,5	38	Nature reserves
Parki krajobrazowe ^b	1215,4	1930,8	2446,9	2470,8 ^c	7,9	640	Scenic parks ^b
Obszary chronionego krajobrazu ^b	4574,8	5782,7	7137,7	7276,8 ^d	23,3	1884	Areas of protected landscape ^b
Stanowiska dokumentacyjne	—	0,3	1,0	1,0	0,0	0	Documentation sites
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	—	22,2	78,1	78,4	0,3	20	Natural and scenic complexes
Użytki ekologiczne	—	18,7	44,9	46,8	0,1	12	Ecological areas

a, b Od 1995: *a* — łącznie z obiektami utworzonymi na mocy uchwał rad gmin, *b* — bez powierzchni rezerwatów przyrody oraz w latach 2000 i 2001 także bez innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie (ok. 1% powierzchni obszarów prawnie chronionych). *c, d* Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody oraz innych form ochrony przyrody powierzchnia wynosi: *c* — 2552,8 tys. ha, *d* — 7354,0 tys. ha.
a, b Since 1995: *a* — including those created on the basis of gmina resolutions, *b* — excluding nature reserves and in 2000 and 2001 excluding other forms of nature protection within those areas (approximately 1% of legally protected areas).
c, d Including nature reserves and other forms of nature protection area is: *c* — 2552,8 thous. ha, *d* — 7354,0 thous. ha.

TABL. 25 (36). **PARKI NARODOWE**
Stan w dniu 31 XII
NATIONAL PARKS
As of 31 XII

LATA YEARS PARKI NARODOWE ^a (nazwa i lokalizacja) NATIONAL PARKS ^a (name and location)	Powierzchnia w ha Area in ha					
	parków narodowych national parks				otuliny (strefy ochronnej) buffer zones (of the protected areas)	
	ogółem grand total	w tym lasów of which forests	z liczby ogółem — pod ochroną ścisłą of grand total number — strictly protected		ogółem total	w tym strefy ochronnej zwierzyzny of which animal protection zones
			razem total	w tym lasów of which forests		
OGÓŁEM	1990	165933	118787	42203	29383	—
TOTAL	1995	270103	169513	58677	44981	42234
	2000	306494	190893	64322	50401	30821
	2001	314527	190732	65004	50425	30821
Biebrzański (woj. podlaskie)		59223	15544	5075	4137	66824
Kampinoski (woj. mazowieckie, łódzkie)		38544	27566	4638	4129	37757
Bieszczadzki (woj. podkarpackie)		29202	24724	18425	16739	55783
Tatrzański (woj. małopolskie)		21164	15191	11514	6149	—
Magurski (woj. podkarpackie, małopolskie)		19439	18531	2408	2408	22969
Słowiński (woj. pomorskie)		18618	4599	5619	2529	—
Wigierski (woj. podlaskie)		15085	9464	623	283	11284
Drawieński (woj. zachodniopomorskie, lubuskie i wielkopolskie)		11342	9614	368	361	35267
Woliński (woj. zachodniopomorskie)		10937	4458	224	225	3368
Białowiecki (woj. podlaskie)		10502	9594	4747	4747	3224
Poleski (woj. lubelskie)		9762	4780	116	115	14042
Roztoczański (woj. lubelskie)		8483	8102	806	806	38096

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem.
a Listed according to decreasing grand total area.

TABL. 25 (36). **PARKI NARODOWE (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

*NATIONAL PARKS (cont.)**As of 31 XII*

PARKI NARODOWE ^a (nazwa i lokalizacja) <i>NATIONAL PARKS^a</i> (name and location)	Powierzchnia w ha Area in ha					
	parków narodowych <i>national parks</i>				otuliny (strefy ochronnej) <i>buffer zones</i> (of the protected areas)	
	ogółem <i>grand total</i>	w tym lasów <i>of which forests</i>	z liczby ogółem — pod ochroną ścisłą <i>of grand total number — strictly protected</i>		ogółem <i>total</i>	w tym strefy ochronnej <i>of which animal protection zones</i>
			razem <i>total</i>	w tym lasów <i>of which forests</i>		
Ujście Warty (woj. lubuskie)	8038	82	682	—	10454	—
Świętokrzyski (woj. świętokrzyskie)	7626	7212	1731	1710	20780	—
Wielkopolski (woj. wielkopolskie)	7584	4618	260	115	7256	—
Narwiański (woj. podlaskie)	7350	93	—	—	15408	—
Gorczański (woj. małopolskie)	7030	6591	3611	3596	16647	—
Gór Stołowych (woj. dolnośląskie)	6340	5779	376	360	10515	—
Karkonoski (woj. dolnośląskie)	5576	3828	1717	138	11266	—
Bory Tucholskie (woj. pomorskie)	4798	3970	—	—	12981	—
Babiogórski (woj. małopolskie, śląskie)	3392	3198	1062	943	8437	—
Pieniński (woj. małopolskie)	2346	1665	751	684	2682	2074
Ojcowski (woj. małopolskie)	2146	1529	251	251	6777	6777

^a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem.^a Listed according to decreasing grand total area.TABL. 26 (37). **REZERWATY PRZYRODY**

Stan w dniu 31 XII

*NATURE RESERVES**As of 31 XII*

LATA REZERWATY	Obiekty <i>Number</i>	Powierzchnia w ha <i>Area in ha</i>			YEARS RESERVES
		ogółem <i>total</i>	rezerwatów <i>reserves</i>		
			ściśtych ^a <i>strictly protected^a</i>	częściowych ^b <i>partially protected^b</i>	
OGÓŁEM 1990	1001	116952	7207	109745	TOTAL
. 1995	1122	121303	4694	116609	
. 2000	1307	148732	3952	144780	
. 2001	1345	147708	3046	144662	
Faunistyczne	134	37041	416	36625	
Krajobrazowe	99	37194	473	36721	Scenic
Leśne	680	51613	951	50662	Forest
Torfowiskowe	135	12252	942	11310	Peat-bog
Florystyczne	160	3352	223	3129	Flora
Wodne	30	3895	8	3887	Water
Przyrody nieożywionej	70	1903	25	1878	Inanimate nature
Stepowe	33	407	8	399	Steppe
Słonoroślowe	4	51	—	51	Halophyte

^a Rezerваты, w których chroniona jest cała przyroda i zakazane są wszelkie czynności gospodarcze. ^b Rezerваты, w których chronione są tylko niektóre składniki przyrody, a czynności gospodarcze są w odpowiedni sposób ograniczone.^a Reserves in which all forms of nature are protected and all economic activity is prohibited. ^b Reserves in which only some forms of nature are protected and economic activity is limited.

TABL. 27 (38). **PARKI KRAJOBRAZOWE**
Stan w dniu 31 XII
SCENIC PARKS
As of 31 XII

LATA YEARS PARKI KRAJOBRAZOWE ^a (nazwa i lokalizacja) <i>SCENIC PARKS^a</i> (name and location)	Powierzchnia ^b w ha Area ^b in ha			
	ogółem total	w tym of which		
		lasów forest	użytków rolnych agricultural land	wód water
OGÓŁEM 1990	1215445	687715	363400	60645
TOTAL 1995	1971533	1083505	689528	77688
2000	2530953	1345909	905690	101170
2001	2552804	1365543	897137	101781
w tym: of which:				
Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych ^c (woj. śląskie, małopolskie)	115781	39988	59788	248
Dolina Baryczy (woj. dolnośląskie, wielkopolskie)	87040	36299	31965	7479
Puszczy Knyszyńskiej (woj. podlaskie)	74447	63014	11052	381
Pogórze Przemyskiego (woj. podkarpackie)	61862	37255	20048	895
Zespół Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich ^d (woj. świętokrzyskie)	58514	45625	10808	1805
Nadbużański (woj. mazowieckie)	57769	21886	30249	2225
Doliny Dolnej Wisły (woj. kujawsko-pomorskie)	55643	9371	38371	3099
Krajeński (woj. kujawsko-pomorskie)	54395	15706	34150	2450
Popradzki (woj. małopolskie)	54393	37932	14885	750
Mazurski (woj. warmińsko-mazurskie)	53655	29000	7655	17000
Stobrawski (woj. opolskie)	52637	41558	10001	790
Góry Słonne (woj. podkarpackie)	51392	31306	16390	277
Ciśniańsko-Wetliński (woj. podkarpackie)	51146	41898	5618	306
Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich (woj. śląskie)	49387	28840	16806	659
Drawski (woj. zachodniopomorskie)	41430	10360	26768	4301
Zespół Parków Krajobrazowych Ponidzia ^e (woj. świętokrzyskie)	40692	5875	31131	419
Lasy Janowskie (woj. lubelskie, podkarpackie)	39150	30417	7218	1384
Gostyński-Włocławski (woj. kujawsko-pomorskie, mazowieckie)	38950	24280	11460	1285
Lasy nad Górną Liswartą (woj. śląskie)	38701	22147	11525	464
Beskidu Śląskiego (woj. śląskie)	38620	33771	4800	49
Dolina Słupi (woj. pomorskie)	37040	26560	7700	2330
Tucholski (woj. kujawsko-pomorskie, pomorskie)	36984	31810	3410	827
Żywiecki (woj. śląskie)	35870	29415	5375	185
Skierbieszowski (woj. lubelskie)	35488	5173	29216	60
Zaborski (woj. pomorskie)	34026	21541	8008	3575
Dolina Sanu (woj. podkarpackie)	33499	28343	3039	331
Kaszubski (woj. pomorskie)	33202	11230	16712	3430
Podlaski Przełom Bugu (woj. lubelskie, mazowieckie)	30906	10292	10750	823
Cedyński (woj. zachodniopomorskie)	30850	19494	8515	802
Sierakowski (woj. wielkopolskie)	30413	9898	15881	2254
Puszczy Solskiej (woj. lubelskie, podkarpackie)	28980	24805	3292	173
Śnieżnicki (woj. dolnośląskie)	28800	21302	7475	23
Górzniąsko-Lidzbarski (woj. kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie)	27764	18223	7775	898

^a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem. ^b Łącznie z rezerwatami przyrody i innymi formami ochrony przyrody położonymi na terenie parków. ^{c-e} Obejmuje parki: *c* — Bielańsko-Tyniecki, Rudniański, Tenczyński, Dolinki Krakowskie, Dłubniański, Orlich Gniazd, Stawki, *d* — Suchedniowsko-Obłęgorski, Cisowsko-Orłowiński, Sieradowicki, Jeleniowski, *e* — Szaniecki, Nadnidziański i Kozubowski.

^a Listed according to decreasing total area. ^b Including nature reserves and other forms of nature protection located within parks. ^{c-e} Includes parks: *c* — Bielańsko-Tyniecki, Rudniański, Tenczyński, Dolinki Krakowskie, Dłubniański, Orlich Gniazd, Stawki, *d* — Suchedniowsko-Obłęgorski, Cisowsko-Orłowiński, Sieradowicki, Jeleniowski, *e* — Szaniecki, Nadnidziański and Kozubowski.

TABL. 27 (38). **PARKI KRAJOBRAZOWE (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

SCENIC PARKS (cont.)

As of 31 XII

PARKI KRAJOBRAZOWE ^a (nazwa i lokalizacja) SCENIC PARKS ^a (name and location)	Powierzchnia ^b w ha Area ^b in ha			
	ogółem total	w tym of which		
		lasów forest	użytków rolnych agricultural land	wód water
Kozienicki (woj. mazowieckie)	26234	24033	895	115
Czarnorzecko-Strzyżowski (woj. podkarpackie)	25784	12320	10846	222
Beskidu Małego (woj. śląskie, małopolskie)	25770	13927	2613	—
Międzyrzecze Warty i Widawki (woj. łódzkie)	25330	6225	16700	533
Pojezierza Iławskiego (woj. warmińsko-mazurskie, pomorskie)	25280	15735	4149	4817
Powidzki (woj. wielkopolskie)	24600	5500	16100	3000
Barlinecko-Gorzowski (woj. lubuskie, zachodniopomorskie) . .	23983	19485	1786	1137
Bolimowski (woj. łódzkie, mazowieckie)	23130	14109	5608	49
Przemkowski (woj. dolnośląskie)	22338	10714	4712	1101
Przemęcki (woj. wielkopolskie, lubuskie)	21450	8830	10969	1411

^a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem. ^b Łącznie z rezerwatami przyrody i innymi formami ochrony przyrody położonymi na terenie parków.

^a Listed according to decreasing total area. ^b Including nature reserves and other forms of nature protection located within parks.

TABL. 28 (39). **LASY OCHRONNE^a**

Stan w dniu 1 I

PROTECTIVE FORESTS^a

As of 1 I

KATEGORIE LASÓW	1990	1995	2000	2001	FOREST CATEGORY
	w tys. ha in thous. ha				
OGÓŁEM	2679	3312	3399	3423	TOTAL
Glebochronne	138	204	257	279	Soil-protecting
Wodochronne	517	898	1156	1232	Water-protecting
Uzdrowskowo-klimatyczne	81	72	61	65	Health-resort and climatic
Masowego wypoczynku ludności	586	469	132	65	Recreational
Strefy zieleni wysokiej	182	119	29	10	High vegetation zone
Strefy górnej granicy występowania lasu	2	2	3	3	Upper limit of forest zone
Krajobrazowe	650	280	114	67	Scenic
Znajdujące się wyłącznie w strefach szkodliwego oddziaływania przemysłu	523	777	812	791	Exclusively within zones characterized by harmful influence of industry
Nasienne	—	27	11	12	Seedling
W miastach i wokół miast	—	291	590	641	In urban areas and around urban centres
Pozostałe	—	173	234	268	Others

^a W lasach w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe; w latach 1990 i 1995 stan w dniu 31 XII. Źródło: od 1999 r. dane Ministerstwa Środowiska.

^a In forests managed by the State Forestry Organizational Entity "State Forests"; in 1990 and 1995 as of 31 XII.

Source: since 1999 data of the Ministry of Environment.

TABL. 29 (40). **POMNIKI PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
NATURE MONUMENTS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1995	2000	2001	SPECIFICATION
OGÓŁEM^a	18876	26423	33094	33781	TOTAL^a
Pojedyncze drzewa	13592	19693	25940	26636	Individual trees
Grupy drzew	3193	4222	4501	4535	Tree clusters
Głazy narzutowe	934	1059	1104	1053	Erratic boulders
Skalki, groty, jaskinie	669	772	777	771	Stones, grottos, caves
Aleje	488	677	772	786	Alleys

a Od 1995 r. łącznie z obiektami utworzonymi na mocy uchwał rad gmin; w 2001 r. — 4710.
a Since 1995 including those established on the basis of gmina resolution; in 2001 — 4710.

TABL. 30 (41). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA CHRONIONE^a**
Stan w dniu 31 XII
MAJOR ANIMALS PROTECTED^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	1990	1995	2000	2001	SPECIFICATION
Żubry	550	704	715	749	European bison
Kozice	191	96	87	92	Chamois
Niedźwiedzie	78	69	118	100	Bears
Bobry	5000	12740	24464	30153	Beavers
Rysie ^b	—	—	285	150 ^c	Lynxes ^b
Wilki ^d	—	—	1086	696 ^c	Wolves ^d

a Dane szacunkowe. *b* Objęte ochroną gatunkową zwierząt od 1 IV 1995 r. *c* Zmiana metody inwentaryzacji. *d* Objęte ochroną gatunkową zwierząt od 28 IV 1998 r. na terenie całego kraju.
Źródło: dane Ministerstwa Środowiska.
a Estimated data. *b* Included among animal species protected since 1 IV 1995. *c* Inventory method change. *d* Included among animal species protected since 28 IV 1998 on total area of the country.
Source: data of the Ministry of Environment.

TABL. 31 (42). **LASY USZKODZONE**
DAMAGED FORESTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Uszkodzenia w % <i>Damage in %</i>			
		ogółem total	I (słabe) (slight)	II (średnie) (moderate)	III (silne) (severe)
Udział stref uszkodzenia emisjami przemysłowymi w powierzchni lasów ogółem ^a <i>Share of areas damaged by industrial emissions in total forest area^a</i>	1995	32,4	23,7	8,3	0,4
	2000	57,7	47,6	9,8	0,3
	2001	60,0	50,2	9,5	0,3
Udział drzew o stopniu (klasie) uszkodzenia (defoliacja i odbarwienie aparatu asymilacyjnego drzew) w ogólnej reprezentatywnej próbie drzew badanych <i>Share of trees with a given degree (class) of damage (defoliation and decolouration of the needles and leaves) in the total representative sample of trees surveyed^b</i>	1995	94,1	41,6	49,5	3,0
	2000	89,2	57,7	29,9	1,6
	2001	89,7	59,4	28,7	1,6

a W lasach w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. *b* W drzewostanach w wieku 41 lat i więcej, nie uwzględniono drzew martwych.
Źródło: dane Ministerstwa Środowiska.
a In forests managed by the State Forestry Organizational Entity "State Forests". *b* In tree stands aged 41 and more, excluding dead trees.
Source: data of the Ministry of Environment.

TABL. 32 (43). **NAKLADY INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA I GOSPODARKE WODNĄ^a**
(ceny bieżące)
INVESTMENT OUTLAYS ON ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2001	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS			
Ochrona środowiska	6570,3	6168,9	Environmental protection
w tym:			of which:
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	2417,8	2157,3	Protection of air and climate
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw oraz modernizację kotłowni i ciepłowni	882,1	1077,0	of which outlays on modern fuel combustion technologies as well as the modernization of boiler and thermal energy plants
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	3341,2	3277,3	Waste water management and protection of waters
w tym nakłady na:			of which outlays on:
oczyszczanie ścieków komunalnych	1161,8	1205,5	municipal waste water treatment
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	1902,2	1782,7	sewerage systems for the transport of waste water and waste water basins
systemy obiegowego zasilania wodą	45,8	5,9	rotary system of water supply
Gospodarka odpadami, ochrona gleb i wód podziemnych	650,6	463,9	Waste management, protection of soils and underground waters
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	4,0	6,7	Protection of nature, landscape and biodiversity
w tym ochrona przyrody i krajobrazu	3,3	5,9	of which the protection of nature and landscape
Zmniejszanie hałasu i wibracji	47,3	31,5	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna	1652,7	1315,1	Water management
nakłady na:			outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody	851,8	675,7	Water intakes and systems
Stacje uzdatniania wody	196,8	168,1	Water treatment plants
Zbiorniki wodne	205,8	183,5	Reservoirs and falls
Regulację i zabudowę rzek i potoków	154,9	115,9	Regulation and management of rivers and streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp	243,5	171,9	Flood embankments and pump stations
UDZIAŁ W NAKŁADACH INWESTYCYJNYCH W GOSPODARCE NARODOWEJ w % SHARE IN INVESTMENT OUTLAYS IN THE NATIONAL ECONOMY in %			
Ochrona środowiska	4,9	5,1	Environmental protection
Gospodarka wodna	1,2	1,1	Water management
UDZIAŁ W PRODUKCJI KRAJOWYM BRUTTO ^b w % SHARE IN GROSS DOMESTIC PRODUCT ^b in %			
Ochrona środowiska	0,9	0,8	Environmental protection
Gospodarka wodna	0,2	0,2	Water management

^a Nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej; patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 16. ^b Za 2000 r. do obliczenia udziału przyjęto wartość produktu krajowego brutto w warunkach porównywalnych z 2001 r.; patrz uwagi ogólne działu „Rachunki narodowe”, ust. 2 na str. 538.

^a These outlays are included in the appropriate sections of the national economy; see general notes, item 17 on page 16. ^b For 2000 value of gross domestic product in comparable conditions with 2001 was adopted for calculating share; see general notes to the chapter "National accounts", item 2 on page 538.

TABL. 33 (44). EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI
OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2001	SPECIFICATION
Ochrona środowiska			Environmental protection
Oczyszczalnie ścieków:			Waste water treatment plants:
obiekty	324 ^a	262 ^b	facilities
w tym oczyszczalnie:			of which:
biologiczne	135	129	biological
z podwyższonym usuwaniem biogenów	40	25	with increased biogene removal (disposal)
przepustowość oczyszczalni w dam³/d . .	1098 ^d	642 ^b	capacity of treatment plants in dam³/24h
mechanicznych	253	156	mechanical
chemicznych	76	1	chemical
biologicznych	405	173	biological
z podwyższonym usuwaniem biogenów	364	312	with increased biogene removal (disposal)
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:			Sewerage system in km for the transport of:
ścieki	4758	4210	waste water
wody opadowe	343	437	waste water basins
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń — w tys. t/r — w zakresie:			Ability of completed systems, in thous. t/y, to:
redukcji zanieczyszczeń: pyłowych	170,3	66,5	reduce: particulate pollutants
gazowych . . .	176,3	64,3	gas pollutants
unieszkodliwiania odpadów	870	838	treatment waste
w tym składowania	631	696	of which storage
gospodarczego wykorzystania odpadów . .	746	437	manage waste
Rekultywacja terenów składowania odpadów w ha	77	72	Reclamation of areas used for depositing waste in ha
Gospodarka wodna			Water management
Wydajność ujęć wodnych ^c w dam³/d	301	139	Capacity of water intakes ^c in dam³/24h
Uzdatnianie wody w dam³/d	173	111	Water treatment in dam³/24h
Sieć wodociągowa w km	7837	6381	Water-line system in km
Pojemność zbiorników wodnych w hm³ . .	8,1	24,3	Capacity of water reservoirs in hm³
Regulacja i zabudowa rzek i potoków w km	205	526	Regulation and management of rivers and streams in km
Obwałowania przeciwpowodziowe w km . .	204	163	Flood embankments in km

a, b Ponadto oddano do użytku oczyszczalnię przyzagrodową: *a* — 578 o łącznej przepustowości 502 m³/d, *b* — 639 o łącznej przepustowości 729 m³/d. *c* Bez ujęć w energetyce zawodowej.

a, b Moreover, the following farmstead treatment facilities were completed: *a* — 578 with a total capacity of 502 m³/24 h, *b* — 639 with a total capacity of 729 m³/24 h. *c* Excluding water intakes in the power industry.

TABL. 34 (45). FUNDUSZE EKOLOGICZNE — ŚRODKI DYSPOZYCYJNE I WYDATKI

ECOLOGICAL FUNDS — DISPOSABLE FUNDS AND EXPENDITURES

WYSZCZEGÓLNIENIE	1995	2000	2001	SPECIFICATION
	w mln zł	in mln zł		
FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ ^a ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUNDS ^a				
Środki dyspozycyjne	2507,3	4615,7	5266,4	Disposable funds
Stan środków na początek roku	484,2	832,7	1287,0	Funds at beginning of year
Wpływy ogółem	2023,1	3783,0 ^b	3979,4	Total receipts
ustawowe ^c	1460,1	1828,4	1692,0	statutory ^c
w tym z tytułu:				of which due to:
opłat	1250,7	1413,1	1288,1	payments
w tym za:				of which for:
zanieczyszczanie powietrza	656,2	761,0	731,9	air pollution
odprowadzanie ścieków	253,6	299,0	228,7	discharging waste water
pobór wody	169,1	198,8	183,3	water withdrawal
składowanie odpadów	170,0	153,6	143,2	waste storage
kar za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska	31,9	29,1	24,0	finances for not meeting environmental protection norms
w tym za przekroczenie:				of which for exceeding:
norm zanieczyszczeń w ściekach	19,8	21,8	17,7	pollutant norms in waste water
dopuszczalnej emisji zanieczysz- czeń powietrza	10,2	4,6	3,8	permissible emissions of air pol- lutants
własne	563,0	1901,1	2287,4	own
w tym:				of which:
splaty rat pożyczek	209,2	1024,4	1286,7	loan instalment repayments
zwroty niewykorzystanych w ustalo- nym czasie dotacji	2,8	0,3	.	return of expired allocations
oprocentowanie:				interest:
pożyczek	160,6	543,5	535,1	on loans
rachunku bankowego	17,1	11,0	160,1 ^d	on bank account
z operacji finansowych	129,6	123,8	224,9	from financial operations
Wydatki	1806,1	3271,1	4154,4	Expenditures
w tym:				of which:
Pomoc finansowa na:				Financial assistance for:
ochronę środowiska	1644,4	2903,8	3613,8 ^e	environmental protection
potrzeby górnictwa i geologii	87,8	88,8	144,7	mining and geology

FUNDUSZ OCHRONY GRUNTÓW ROLNYCH
AGRICULTURAL LAND PROTECTION FUND

Środki dyspozycyjne	44,3	100,5	110,5	Disposable funds
w tym:				of which:
Stan środków na początku roku	12,5	28,3	20,1	Funds at beginning of year
Oplaty za wyłączenie gruntów rolnych na cele nierolnicze	31,8	72,2	90,4	Payments for designating agricultural land for non-agricultural purposes
w tym:				of which:
roczne	18,2	52,9	66,0	annual
jednorazowe należności	10,6	9,1	14,2	one-time payments
Wydatki	28,1	80,8^f	73,4	Expenditures

^a W ujęciu memoriałowym, w latach 1995 i 2000 w ujęciu kasowym (dane nie w pełni porównywalne). ^b W tym 53,5 mln zł nadwyżek dochodów funduszy powiatowych i gminnych. ^c Od marszałków województw, wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska i regionalnych zarządów gospodarki wodnej. ^d Łącznie z papierami wartościowymi i lokatami bankowymi. ^e Bez wydatków na kapitałowe finansowanie ochrony środowiska. ^f W tym 0,4 mln zł zwrotu nadpłaconych opłat.

Źródło: w zakresie funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej — dane Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; w zakresie Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych — dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

^a On accrual basis, in 1995 and 2000 — on a cash basis (data are not fully comparable). ^b Of which a 53,5 mln zł of surplus revenues of powiat and gmina funds. ^c From voivodship marshals, voivodship environmental protection inspectorates and regional water management boards. ^d Including securities and bank deposits. ^e Excluding capital expenditures for environmental protection. ^f Of which a 0,4 mln zł refund for overpayment.

Source: in regard to the environmental protection and water management funds — data of the National Environmental Protection and Water Management Fund, in regard to the Agricultural Land Protection Fund — data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.